

Agenda – Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

Lleoliad:

Ystafell Bwyllgora 5 – Tŷ Hywel

a fideogynadledda drwy Zoom

Dyddiad: Dydd Mercher, 26 Mehefin

2024

Amser: 09.30

I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:

Robert Donovan

Clerc y Pwyllgor

0300 200 6565

SeneddEconomi@senedd.cymru

Hybrid

Rhag-gyfarfod preifat

(09.15–09.30)

Cyfarfod cyhoeddus

(09.30)

1 Cyflwyniadau, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau

(09.30)

2 Papurau i'w nodi

(09.30)

2.1 Ymchwiliad i Fanc Datblygu Cymru

(Tudalennau 1 – 23)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi, Ynni a'r Gymraeg – 6 Mehefin 2024

Llythyr gan y Cadeirydd at Brif Swyddog Gweithredol Banc Datblygu Cymru – 12 Mehefin 2024

2.2 TB Buchol

(Tudalennau 24 – 29)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan Ysgrifennydd y Cabinet dros Newid Hinsawdd a Materion Gwledig
– 11 Mehefin 2024

2.3 Sesiwn gyffredinol i graffu ar waith y Gweinidog – 13 Mehefin 2024: Gwaith dilynol

(Tudalen 30)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan y Cadeirydd at Ysgrifennydd y Cabinet dros Newid Hinsawdd a
Materion Gwledig – 18 Mehefin 2024

2.4 Hybu Cig Cymru

(Tudalen 31)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan Llyr Gruffydd AS at Ysgrifennydd y Cabinet dros Newid Hinsawdd
a Materion Gwledig – 18 Mehefin 2024 [Saesneg yn unig]

2.5 Dyfodol Dur yng Nghymru

(Tudalennau 32 – 34)

Dogfennau atodol:

Llythyr ymateb gan y Prif Swyddog Gweithredol, Celsa – 20 Mehefin 2024
[Saesneg yn unig]

3 Craffu cyffredinol ar waith Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi, Ynni a'r Gymraeg

(09.30–10.15)

(Tudalennau 35 – 61)

Jeremy Miles AS, Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi, Ynni a'r Gymraeg, Llywodraeth Cymru

Aine Gawthorpe, Dirprwy Gyfarwyddwr, yr Is-adran Trawsnewid Diwydiannol ac Economi Sylfaenol, Llywodraeth Cymru

Helen John, Dirprwy Gyfarwyddwr, Prosiectau – Rheolaethau'r Ffin a'r Cynllun Cofrestri a Thrwyddedu Statudol, Llywodraeth Cymru

Neil Surman, Dirprwy Gyfarddwr – Sgiliau, Llywodraeth Cymru

Dogfennau atodol:

Papur tystiolaeth – Llywodraeth Cymru

Briff Ymchwil

Egwyl

(10.15–10.20)

4 Ymchwiliad i'r Economi Werdd: Panel 9 – Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi, Ynni a'r Gymraeg

(10.20–11.05)

(Tudalennau 62 – 87)

Jeremy Miles AS, Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi, Ynni a'r Gymraeg, Llywodraeth Cymru

Aine Gawthorpe, Dirprwy Gyfarwyddwr, yr Is-adran Trawsnewid Diwydiannol ac Economi Sylfaenol, Llywodraeth Cymru

Rhodri Asby, Dirprwy Gyfarddwr, Effeithlonrwydd Adnoddau a'r Economi Gylchol, Llywodraeth Cymru

Neil Surman, Dirprwy Gyfarddwr – Sgiliau, Llywodraeth Cymru

Dogfennau atodol:

Briff Ymchwil

Crynodeb o'r dystiolaeth ysgrifenedig [Saesneg yn unig]

5 Cynnig o dan Reol Sefydlog Rhif 17.42(ix) i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod

(11.05)

Cyfarfod preifat

(11.05–11.30)

6 Trafod tystiolaeth yn dilyn y cyfarfod

(11.05–11.15)

7 Trafod y flaenraglen waith

(11.15–11.30)

Jeremy Miles AS/MS
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi, Ynni a'r Gymraeg
Cabinet Secretary for Economy, Energy and Welsh Language

Eich cyf/Your ref
Ein cyf/Our ref

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Paul Davies AS
Cadeirydd: Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

6 Mehefin 2024

Annwyl Paul,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 8 Mai.

Amgaeaf gopi o Ddogfen Fframwaith Banc Datblygu Cymru Plc. Mae'r ddogfen hon yn nodi telerau'r cytundeb rhwng y Banc Datblygu a Llywodraeth Cymru er mwyn cefnogi perthynas adeiladol a chlir.

Yn gywir,

Jeremy Miles AS/MS
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi, Ynni a'r Gymraeg
Cabinet Secretary for Economy, Energy and Welsh Language

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
Gohebiaeth.Jeremy.Miles@llyw.cymru
Correspondence.Jeremy.Miles@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 1

DEVELOPMENT BANK OF WALES PLC FRAMEWORK DOCUMENT

Effective from February 2021

Summary

Summary	Development Bank of Wales Framework Document
Version	DBW v 1.11
Date	February 2021
Location	Welsh Government i-Share

Revision History

Version	Date	Comment	By	Approved
1.1				
1.2	Oct '17	DBW Feedback incorporated	DBW	
1.3	13/12/17	Taking account of comments from Welsh Government Legal & Compliance Department	WG DBW Partnership Team	Rhidian Morgan
1.4	08/03/18	DBW Feedback incorporated	WG DBW Partnership Team	Rhidian Morgan
1.5	31/07/18	DBW Feedback incorporated, Corporate Governance tracked changes.	WG DBW Partnership Team	Rhidian Morgan
1.6	11/09/18	Governance and DBW comments incorporated	WG DBW Partnership Team	Rhidian Morgan
1.7	15/10/18	DBW Board comments incorporated	WG DBW Partnership Team	Rhidian Morgan
1.8	07/01/19	Document updated to reflect Ministerial changes – Cab Sec to Ministers	WG DBW Partnership Team	Rhidian Morgan
1.9	01/06/20	Document updated to reflect changes to Ministerial title, Partnership Team Responsibilities and meeting schedule. Changes made in consultation with DBW.	WG DBW Partnership Team	Jo Banks
1.10	10/11/20	Document updated – provision of summary for Annex 5 – Remuneration Protocol	DBW/WG DBW Partnership Team	Jo Banks
1.11		Document update – revisions to clarify DBW autonomy of decision-making.	DBW WG/Partnership Team	Jo Banks

Governance Control

Originator	Jo Banks
Compliance Review	CGU
Senior Responsible Officer	Sioned Evans
Welsh Government (Board Observer)	Duncan Hamer
Legal Review	Stephanie Evans
DBW Governance	Judi Oates

The Welsh Ministers, Acting Through the Welsh Government

And Development Bank of Wales PLC Framework Document

Contents	Page
1. Interpretation	
2. Introduction	
2.1 The Framework Document	
2.3 Background to DBW	
2.11 DBW plc	
2.14 Legal construct	
3 Responsibilities, Roles and Duties	
3.1 Powers and Duties of DBW PLC	
3.5 DBW Board	
3.10 DBW Chair	
3.13 Individual Directors	
3.14 DBW CEO	
3.16 Accounting Officers / Relationship between DBW and Welsh Government Accounting Officers	
3.22 Welsh Ministers	
3.30 Welsh Government's DBW Partnership Team	
4 Financial Management and Resources	
4.1 DBW Group Annual Report and Financial Statements	
4.7 Audit and Risk Committee	
4.10 External Audit	
4.13 External Audit	
4.18 Delegations	
4.19 Operating Funds	
4.20 Borrowings	
4.21 Guarantees and Indemnities	

5 General Management

- 5.1 Freedom of information
- 5.2 DBW and Senedd Cymru
- 5.3 Plenary Questions
- 5.5 Correspondence from Members of the Senedd / Senedd Cymru
- 5.8 Reward and Remuneration protocol / Pay and Conditions of Service
- 5.11 Business Planning Framework
- 5.15 Welsh Minister's Funds
- 5.19 Fees
- 5.20 Branding
- 5.21 Communications
- 5.22 Complaints

- Annex 1 Roles and Duties of Shareholders
- Annex 2 DBW Corporate Structure
- Annex 3 Letter from the Financial Conduct Authority
- Annex 4 Schedule of Delegated Authorities
- Annex 5 Pay and Remuneration Protocol

1. Interpretation

- 1.1 Any reference in this document to:
- 1.2 **'DBW PLC'** is to Development Bank of Wales PLC, Unit J, Yale Business Village, Ellice Way, Wrexham, LL13 7YL. Company number 04055414;
- 1.3 **'DBW Group'** is to DBW Plc and its subsidiary companies;
- 1.4 **DBW Subsidiaries** provide three strands of activity: (A) the Fund Management arm via DBW Managers Limited; (B) the Fund Holding arm via DBW Holdings Limited and (C) a service arm via DBW Services Limited. Each of which may have subsidiaries of their own.
- 1.5 **The Welsh Ministers¹**: is the main decision making body of the Welsh Government. They are appointed by the First Minister of Wales and together with a Counsel General serve as the Cabinet. Welsh Ministers are accountable to the Senedd Cymru which is the legislative body in Wales.
- 1.6 **Minister for Economy, Transport and North Wales ("Minister")**: is the Minister to whom the First Minister of Wales has allocated primary responsibility for oversight of DBW PLC.
- 1.7 **Welsh Government**: is the Civil Service and non-political administration which supports the Welsh Ministers and is led by the Permanent Secretary. The Welsh Government is accountable to the First Minister and the Welsh Ministers. It supports the Welsh Ministers in delivering the Programme for Government.
- 1.8 **Partnership Team**: is part of the Minister for Economy, Transport and North Wales portfolio, and acts as the partnership team for the DBW PLC.

¹ the powers and functions under which DBW operate originated from the Welsh Development Agency Act 1975 are exercisable by the Welsh Ministers in accordance with paragraph 30, schedule 11 of the Government of Wales Act 2006

2 Introduction

The Framework Document

- 2.1 This Framework Document has been drawn up by the Partnership Team on behalf of Welsh Ministers, in consultation with the DBW. This Framework Document sets out the terms of an agreement between DBW plc and the Welsh Government to support constructive and clear relations between them. It does not create legal obligations on either party and legislative provisions take precedence over any part of this document. It should be read in conjunction with other key documents such as the Memorandum of Association and Articles of Association, which are signposted within the text. Copies of this Framework Document, together with any subsequent amendments, will be placed in the Library of the Senedd Cymru.
- 2.2 This Framework Document shall be reviewed from time to time by the Welsh Government and DBW jointly, but at no more than five yearly intervals. Nothing in this arrangement is intended to fetter the Welsh Governments discretion to exercise the functions vested in the Welsh Ministers regarding the DBW plc, which shall always be exercised reasonably and with appropriate consultation with the Board of Directors of DBW plc. This Framework Document has been signed and dated by the Welsh Government Additional Accounting Officer, Director General ESNR and by the Chief Executive Officer of DBW.

Background to DBW

- 2.3 DBW plc was originally established as part of a policy desire to move away from direct grant assistance by developing an alternative model of economic development intervention known as Financial Engineering Instruments (FEIs). The purpose of FEIs is to enable public sector capital to be used on a commercial basis (through holding funds, venture capital and loan funds) and to stimulate the participation of private sector capital in order to increase the scale, effectiveness and efficiency of policy measures. They have three important attributes namely: they increase the sustainability of public investment, they have a leverage effect and they enable policymakers to make use of private sector skills and expertise.
- 2.4 The corporate structure of DBW plc and its subsidiary companies was designed to meet the requirements of the European Structural Funds and associated State aid requirements which enables the funding committed to the respective FEI to transfer from the entrusted entity to the delivery vehicle on a no aid basis.
- 2.5 The principal purpose of the DBW plc was to act as a development fund for small to medium enterprises and to further the economic and social development of Wales, as set out in its Memorandum of Association. Through the respective strands of its activities DBW plc seeks to extend access to finance for businesses in Wales by acting as a gap funder and co-investor. It will predominantly invest at commercial market rates for loans and equity under the Market Economy Operator Principle ("MEOP") and provide fund

management and other financial services at commercial rates and so will not displace the private sector.

- 2.6 **DBW plc** is the “entrusted” entity through which WG place funds to be invested and recollected. DBW plc on lends this funding to subsidiaries within the Fund Holding arm and they in turn invest funds in SME businesses. DBW plc also provides back office services such as IT, HR, marketing, accommodation to the DBW subsidiaries for which it receives fees. Its costs include salary, accommodation, IT and marketing services, audit, legal and other professional service fees.
- 2.7 **DBW Holdings Limited** is an intermediate holding company which holds the investment funds entrusted to DBW plc from WG. These funds are managed by one of two subsidiaries within the arm of DBW Managers Limited. These investments are generally made under the Market Economy Operator Principle (“MEOP”) at commercial market rates unless, by exception, a fund has a separate European Commission State Aid Notification (or equivalent post BREXIT). Funds operating under a State Aid Notification will be kept in separate subsidiaries from funds operating under MEOP.
- 2.8 **DBW Holdings subsidiaries** receive income in the form of loan interest payments, fees and gains from equity investments and costs in the form of fund management fees, audit and legal and investment provisions. In exceptional circumstances WG may wish DBW to hold grant funds under service contracts with WG (with WG making the decision on the grant approval). These grant funds will be held in separate subsidiaries from the MEOP funds. DBW does not have the powers to award grants.
- 2.9 **DBW Managers Limited** is an intermediate holding company which holds investments in its subsidiaries. DBW Managers Limited’s subsidiaries includes DBW FM Limited which provides fund management services to DBW Holdings’ subsidiaries in accordance with the intragroup exemption provided by the Financial Services & Markets Act (Regulated Activities Order) 2001. FW Capital Limited is authorised and regulated by the Financial Conduct Authority and it provides fund management services to Limited Partnerships with external investors. DBW Managers Limited sanction investments based on a framework of delegated authorities including an Investment Committee for larger investments. There will be no WG Officials amongst the members of the Investment Committee. DBW FM Ltd and FW Capital Ltd receive fees for the services they provide to the various funds they manage and costs in the form of salary, audit, legal, due diligence and services recharges from DBW plc. The fees or costs borne by the various general/carried interest partner subsidiaries are paid by the respective Limited Partnerships as part of the Limited Partnership Agreements.
- 2.10 **DBW Services Limited** is an intermediate holding company for subsidiaries that provide non-financial services for the Welsh Government such as an angel investment facilitation programme (Angels Invest Wales Limited) and an economic intelligence service (Economic Intelligence Wales Limited). These services are funded by the DBW Managers Limited arm.

DBW plc

- 2.11 **DBW is a Public Limited Company** whose share capital is £50,000 divided into shares of £1.00 each with 49,999 of these shares held by Welsh Ministers and one share held by the Chief Executive Officer of DBW.
- 2.12 The Minister for Business, Enterprise, Technology and Science approved the widening of the Finance Wales plc remit to include the power to invest in non-SME companies on 29th August 2012.
- 2.13 On 18th July 2017, the Welsh Government approved the business case for the transformation of Finance Wales into the Development Bank of Wales. Finance Wales plc changed its name to Development Bank of Wales plc with effect from 6th October 2017 to reflect the commensurate change in its emphasis and role. Related structural changes to the PLC, and the re-naming of some subsidiaries within the PLC, took effect on the same date. The diagram in **Annex 2** shows the corporate structure of the PLC. **Annex 3** contains the Financial Conduct Authority approval letter and conditions around DBW's use of the term 'bank'.

Legal construct:

- 2.14 The Welsh Ministers and DBW recognise DBW is an 'entrusted entity' of the Welsh Ministers, for the purposes of the European Commission's Guidelines on State Aid to Promote Risk Finance Investments (2014/C 19/04). Accordingly, this Framework Document requires the Welsh Ministers and DBW to:
 - a) Ensure a clear distinction and clear delineation between the 'entrusted entity' activities of DBW and of DBW Services Ltd and its subsidiaries on the one hand, and the financial intermediary and fund management activities carried out by DBW Holdings Ltd, DBW Managers Ltd and their respective subsidiaries on the other; and
 - b) Ensure any agreements between them accurately reflect the different roles carried out by different entities within the DBW Group.

The DBW Group has been structured in a way which ensures this delineation of activities. A corporate structure chart for the PLC can be found at **Annex 2**.

- 2.15 In terms of its relationship with Welsh Government some of the DBW PLC's activities will be covered under the "Teckal" principles incorporated into the Public Contracts Regulations 2015. DBW shall ensure the PLC complies with these Regulations to the extent applicable to it.
- 2.16 DBW will fund its operational requirements from the net revenue derived from the DBW PLC's fund holding and fund management activities as operated on a commercial basis in the market. DBW will not receive Grant in Aid or any direct revenue support from the Welsh Government to fund its operations.

3 Responsibilities, Roles and Duties

Powers and Duties of DBW PLC

- 3.1 DBW operates pursuant to the powers and functions provided by section 1(3) (b) and (d) and 1(7) (a), (b) and (d) of the Welsh Development Agency Act 1975 (as amended). These powers and functions were transferred to the Senedd Cymru under the Welsh Development Agency (Transfer of Functions to the Senedd Cymru and Abolition) Order 2005, with effect from 1st April 2006, and subsequently transferred to the Welsh Ministers by paragraph 30 of Schedule 11 of The Government of Wales Act 2006 ('GOWA'); such transfer being effected at the end of the 'initial period' as defined by GOWA, namely 26th May 2007.
- 3.2 DBW will operate in accordance with the Companies Act 2006, and all other statutory and regulatory requirements applicable to the activities it and the DBW PLC undertakes.
- 3.3 The DBW will comply with the standards, guidelines and governance principles applicable to public service organisations funded by the Welsh Government and notified to the DBW by the Welsh Government – including Managing Welsh Public Money and the Nolan Principles and the Well-being of Future Generations (Wales) Act (2015).
- 3.4 DBW will prepare and publish a Charter setting out the standards of behaviour and values its Board and staff are expected to adhere to when dealing with customers, their agents and other persons; and the standards of behaviour and values it expects such persons themselves to adhere to when dealing with the DBW. DBW will consult on the Charter and review and revise it as and when it considers appropriate.

DBW Board

- 3.5 **The DBW Board** will shape a strategic plan / corporate plan which identifies how the operations of the DBW Group will contribute toward the policy aims and goals as set out in the Programme of Government and as reflected in the Remit Letter issued by the Welsh Government (5 yearly basis).
- 3.6 **The directors of DBW** are appointed in accordance with the Companies Act 2006 and the Articles of Association of DBW.
- 3.7 In addition to the powers and duties of directors set out in the Companies Act 2006, the Articles of Association, the UK Corporate Governance Code and the Guidelines for Board Members, the role of the DBW Board is to:
 - provide effective leadership; defining and developing strategic direction and setting challenging objectives;
 - obtain assurance that all legal responsibilities are complied with and account is taken of Welsh Minister's remit;

- monitor performance to ensure the DBW PLC meets its aims, objectives and performance targets and ensure that the Minister and Partnership Team are kept fully informed of any changes that are likely to impact on the strategic direction of the DBW PLC or on the attainability of its targets, and of steps needed to deal with such changes;
- promote high standards of public finance and risk management and uphold the principles of regularity, propriety and value for money and the Nolan Principles and support the Chief Executive, as Accounting Officer, in ensuring the same throughout the DBW;
- Through the work of the DBW Nominations Committee, make senior executive and non-executive appointments to the DBW Board, including the Chair and Chief Executive Officer. DBW will inform the Director General of the Partnership Team's Division before appointing the Chair, the Chief Executive Officer and all other senior executive and non-executive appointments;
- ensure the PLC considers equality of opportunity when approving policies and making decisions.

3.8 The personal responsibility of the Chief Executive Officer as DBW PLC Accounting Officer in no way detracts from the duties of the DBW Board who have a duty to act in a way which promotes high standards of public finance, and for ensuring the DBW PLC's activities are conducted in an efficient and effective manner. However, it must ensure any instructions given to the Chief Executive Officer do not conflict with his/her duties as the DBW PLC Accounting Officer.

3.9 The DBW Board may delegate to DBW PLC staff responsibility for the administration of day-to-day management issues but it remains ultimately responsible and accountable for all those matters. DBW must maintain a list of matters which are reserved for decision by the DBW Board, as well as the framework of delegations approved by the Chief Executive Officer.

DBW Chair

3.10 The Chair of the DBW Board:

- is accountable to the Senedd and to the Welsh Ministers for assuring high-quality corporate governance;
- is responsible for ensuring the DBW Board's policies and actions support the Ministers wider strategic policies, and its affairs are conducted with probity;
- Is responsible for ensuring the DBW Board, in reaching decisions, takes proper account of applicable statutory and financial management requirements and all relevant guidance including any relevant guidance provided by the Welsh Ministers;

- has oversight of the DBW Directors, including the performance of the Chief Executive; and,
- has the primary responsibility of leading the DBW Board in the successful performance of its functions.

3.11 Communications between the DBW Board and the Welsh Ministers shall, in the normal course of business, be conducted through the Chair. The Chair shall ensure that other Board members are kept informed of all such communications.

Individual Directors

3.12 In undertaking their duties and responsibilities, DBW Directors shall comply at all times with both the Welsh Government's Code of Conduct for Board Members and the Guidelines for Board Members of DBW, and with all applicable rules relating to the use of public funds and conflicts of interest.

DBW CEO

3.13 The DBW Chief Executive Officer is an executive director of the companies within the PLC and reports to the Chair of DBW.

3.14 The Chief Executive Officer is responsible as the Accounting Officer for DBW PLC ('DBW PLC Accounting Officer') as set out in 'Managing Welsh Public Money'.

Accounting Officers / Relationship between DBW and Welsh Government Accounting Officers

3.15 The Principal Accounting Officer for the Welsh Ministers is the Permanent Secretary to the Welsh Government. The Principal Accounting Officer has responsibilities specified by HM Treasury and is accountable to The Senedd Cymru (through the Senedd Public Accounts Committee) and to the UK Parliament (through the House of Commons Committee on Public Accounts).

3.16 The Principal Accounting Officer for the Welsh Ministers is assisted in their duties by the Director General for Economy, Skills and Natural Resources Group, who they have designated as the Additional Accounting Officer ("AAO") and to whom they have delegated responsibility for the Division within which the Company's partnership team sit. An Accounting Officer Memorandum has been established between the Director General for ESNR as the designated Additional Accounting Officer for the Group and the DBW Chief Executive, ("Accounting Officer or AO") that sets out the responsibilities of the Chief Executive Officer of the DBW as its AO.

3.17 As DBW PLC Accounting Officer, the Chief Executive Officer is personally responsible for the proper stewardship of the public funds for which he or she has charge; for the day-to-day operations and management of the DBW PLC; and for ensuring compliance with the requirements of 'Managing Welsh Public Money'.

- 3.18 The Chief Executive Officer may be assisted in the exercise of his or her role by employees of the DBW PLC. The Chief Executive Officer may also delegate the day-to-day administration of these responsibilities to those employees but remains responsible and accountable under the terms of his/her Accounting Officer Memorandum
- 3.19 The Additional Accounting Officer for ESNR is responsible for making arrangements to satisfy himself or herself that the DBW has systems adequate to operate effectively, to a high standard of probity and to meet the standards set out in MWPM. The Accounting Officer of DBW and the Additional Accounting Officer for ESNR should meet biannually to discuss these arrangements.

Welsh Ministers

- 3.20 Welsh Ministers have the right to appoint, and maintain in office, Welsh Government officials as shareholder representative(s) in an observer capacity to attend Board and Board Committee meetings of DBW.
- 3.21 The Welsh Government Observer will play no part in the decision-making process of any Board or Board Committees. A formal observer agreement detailing the role of the Welsh Government Observer has been created and signed by DBW and Welsh Government in accordance with Welsh Government guidance.
- 3.22 Welsh Ministers and Welsh Government officials shall take no part in day-to-day operational matters, commercial matters, or decision-making throughout the DBW Group. Specifically, no interference from WG on investment operations, as follows:
- a. Staffing and role allocation
 - b. Fund selection
 - c. Deal selection
 - d. Deal structure (e.g. loan or equity or mix)
 - e. Quantum invested
 - f. Timeframe of investment
 - g. Investment Pricing (DBW must operate funds under MEOP. Exceptionally, where DBW Group operates a fund under a separate State Aid approval (or equivalent post BREXIT), investments from these funds will be priced according to the State Aid approval and held in separate subsidiaries to funds investing under MEOP)
 - h. Sanction
 - i. Selling (exiting equity investments or loans)
 - j. Portfolio management and recovery of funds
 - k. Write offs under £3m (notifying WG if above value).
 - l. New fund bids (FW Capital)
 - m. Fund Management Contract pricing – these must be done at commercial market rates under MEOP.

n. Originating and negotiating fund proposals.

- 3.23 The Welsh Ministers acknowledge certain activities of the DBW PLC may be subject to the Financial Conduct Authority Rules (the “FCA Rules”) and/or other applicable laws or regulations, including the Companies Act 2006, and acknowledge if there is any conflict between this Framework Document and any of the FCA Rules or other applicable laws or regulations, any relevant FCA Rules and/or other applicable laws or regulations shall prevail.
- 3.24 The Welsh Government may, from time to time, carry out a review (or policy review) of the DBW PLC as they consider appropriate. Before commencing any such review, Welsh Government will consult the DBW Board on its terms of reference.
- 3.25 The First Minister has allocated primary responsibility for the oversight of DBW to the Minister for Economy, Transport and North Wales (“**Minister**”). The Minister generally exercises the functions of the Welsh Ministers in relation to the DBW PLC. The Minister sets the policy framework for the DBW PLC and is accountable to the Senedd Cymru for its activities.
- 3.26 Certain areas of the DBW PLC’s activities fall within the areas of responsibilities held by other Ministers, and they will engage accordingly with respect to their portfolios and policy objectives. These Ministers will set the policy framework for relevant aspects of the DBW PLC’s work and will be accountable to the Senedd Cymru for these activities of the DBW PLC.
- 3.27 The Welsh Ministers monitoring of the DBW PLC shall be strategic in nature and be carried out principally by means of:
- Senedd Committees role (see also Memorandum between AOs)
 - WG observer at DBW board and Audit and Risk Committee
 - Biannual meetings between Minister with portfolio responsibility for DBW and the Chair and CEO
 - Quarterly fund performance reports (as per normal commercial practice)
 - Ad hoc meetings on new fund development

Welsh Government’s DBW Partnership Team

- 3.28 The DBW Partnership Team within ESNR are the primary Welsh Government contact for the DBW (“the DBW partner team”). The partnership relationship will be strategic in nature and aspires to be mutually supportive and challenging.
- 3.29 The role of the Partnership Team includes providing a policy framework, which is driven by the prevailing Programme for Government. The DBW partner team will coordinate Welsh Government advice to the Minister on the discharge of their responsibilities in respect of the Corporate Plan and fund performance.
- 3.30 Officials of the DBW partner team will liaise with DBW officials regarding forward corporate planning, financial performance, and performance against

other agreed measures. The partner team will play a key role to enable the Additional Accounting Officer to discharge his or her responsibilities to ensure there is an appropriate system of control in operation in DBW. The partnership team will present their views to the Additional Accounting Officer at least once a year.

- 3.31 To enable the DBW partner team to fulfil its role, the DBW will:
- operate management, information and accounting systems that enable it to review in a timely and effective manner its financial and non-financial performance against the measures set out in the corporate and operational plans;
 - notify the DBW partner team of any changes that make achievement of objectives more or less difficult;
 - provide quarterly reports which set out the progress towards meeting fund performance targets and outcomes;
 - agree with the Partnership Team an annual Planning and Reporting schedule for the year.
 - It is noted that the reporting requirements for specific funds are set out in individual Funding Award Letters.

4 Financial Management and Resources

DBW Group Annual Report and Financial Statements

- 4.1 The statutory accounting and reporting requirements for DBW Plc and its subsidiaries are set out in the Companies Act 2006 ("CA06").
- 4.2 DBW plc shall produce an annual report and consolidated financial statements under International Financial Reporting Standards ("IFRS") for consolidation into the Welsh Government consolidated financial statements. DBW will work with WG to make sure that any additional disclosures required by the UK Government's Financial Reporting Manual ("FReM") are made in the annual report.
- 4.3 All annual reports and financial statements relating to all companies within the DBW Group be externally audited (see audit section).
- 4.4 DBW plc will produce its audited group financial statements in line with WG's reporting deadlines, which is normally 30th June, unless agreed otherwise. The audit opinion will be via a note from the external auditor as the final opinion will not be available until the annual report and financial statements are finished.
- 4.5 The DBW plc annual report and financial statements (including the full auditors' report) will normally be published 2 to 3 months after 30th June, within the reporting timeframe allowed by the CA06.
- 4.6 DBW plc will prepare audited financial statements for each subsidiary and limited partnership under the appropriate accounting standards (Financial Reporting Standard 101 or 102). These financial statements will be produced to the deadlines set out in CA06.

Audit and Risk Committee

- 4.7 In accordance with the UK Corporate Governance Code, DBW plc will operate an Audit and Risk Committee (“ARC”). The ARC has primary responsibility for ensuring:
- the integrity of DBW plc’s annual report and financial statements;
 - the effectiveness of risk management and internal controls;
 - the effectiveness of the internal and external audit processes; and
 - the DBW Group’s probity and whistle-blowing policies.
- 4.8 The ARC will provide an annual report to the ESNR Audit Risk and Assurance Committee on its work and confirms the adequacy of the audit arrangements and assurance given by the CEO in respect of governance, risk management and control arrangements.
- 4.9 The ARC reports to the Board on its activities and makes recommendations to the DBW plc Board.

External Audit

- 4.10 DBW Group will procure its own appropriately experienced external auditors under the OJEU (or equivalent post BREXIT). DBW Group will rotate its external auditors in accordance with best practise outlined in the UK Corporate Governance Code.
- 4.11 DBW Group will ensure that any non-audit services provided by the external auditor are appropriate and fees above a defined limit will require prior approval by the DBW Group’s Audit and Risk Committee.
- 4.12 DBW plc shall provide to the Auditor General for Wales, as the Welsh Government’s external auditor, such assistance, information or explanations as he or she reasonably requests in the discharge of his/her responsibilities.

Internal Audit

- 4.13 DBW plc will procure its own appropriately experienced internal auditors under the OJEU (or equivalent post BREXIT). The internal auditors will generally work to a three year internal audit work plan to enable them to issue an opinion as to the adequacy of DBW Group’s governance, risk management and control arrangements. This opinion will be included the DB Group’s annual report.
- 4.14 DBW Group will rotate its internal auditors in accordance with best practise outlined in the UK Corporate Governance Code.
- 4.15 DBW’s internal auditors will perform their audit methodology in alignment with the Public Sector Internal Audit Standards (“PSIAS”).

- 4.16 The three year and annual internal audit work plan will be agreed in advance with the DBW Group Audit and Risk Committee.
- 4.17 All internal audit reports will be shared with the DBW Group Audit and Risk Committee for consideration.

Delegations

- 4.18 DBW will operate in line with delegations featured in **Annex 4**.

Operating Funds

- 4.19 Funding agreements for each fund will identify the types of product that can be used in association with each fund.
- 4.20 DBW will operate within the confines of award of finance and associated documentation.

Borrowings

- 4.21 In light of the borrowing restrictions on Welsh Ministers, DBW Group shall not borrow externally money without the prior written consent of the Minister. Where there is borrowing from a third party funder, DBW is responsible for the day to day management of the DBW Group's relationship with that funder.

Guarantees and Indemnities

- 4.22 DBW will ensure no member of the DBW Group shall, give any guarantee or indemnity, provide any letter of comfort or deliberately incur any other contingent liability, in each case for the benefit of a third party (i.e. someone other than DBW or a member of the DBW Group) outside of funding agreements with Welsh Ministers.

5 General Management

Freedom of information

- 5.1 DBW will adopt the Model Publication Scheme 2012 (or as revised) produced by the Welsh Information Commissioner.

DBW and Senedd Cymru

- 5.2 The DBW through its Accounting Officer (AO) is accountable to the Senedd for the efficient use of public resources. The Senedd Public Accounts Committee (or possibly the House of Commons Committee of Public Accounts) may invite the AO as a witness to give evidence on external audit reports, DBW annual reports and accounts at a Committee Hearing. The Chair, the AO or, where appropriate, members of DBW's staff will give written or oral evidence to Committees of the Senedd when invited to do so. The Senedd has the power to require any member of the Board or staff of DBW to attend a Senedd Cymru committee meeting.

Plenary Questions

- 5.3 The Welsh Ministers are not accountable through Plenary Questions for the operations of DBW; where a Plenary Question relates to operational matters, the Ministerial reply will indicate this is the case and arrange for the Question to be passed to the DBW. Plenary questions to the Welsh Ministers may, however, seek information about matters for which the Welsh Ministers have a specific power or duty.
- 5.4 The Welsh Ministers may also answer Plenary Questions where information is sought about matters for which the Welsh Government has a general policy responsibility, which the Welsh Ministers cannot answer fully without assistance from DBW. In particular, Plenary Questions may seek statistical information from the Welsh Ministers about the nature and value of investments undertaken by DBW or what is happening in the financial market or specific challenges that face SMEs in Wales. In these circumstances, the Welsh Ministers may seek information from DBW to enable them to respond to such questions.

Correspondence from Members of the Senedd / Senedd Cymru

- 5.5 Where a Senedd Member (MS) seeks information from DBW on matters for which it is responsible - whether directly or in a Plenary Question passed to the Chief Executive by the Welsh Ministers - the Chief Executive or a senior officer acting on their behalf will reply in the agreed timescales (17 working days).
- 5.6 In no circumstances will DBW, in replying to correspondence from MS, provide access to confidential information unless the relevant parties have provided explicit written consent to provision of that access.
- 5.7 Similar arrangements will apply to the handling of any questions from members of the UK Parliament.

Reward and Remuneration protocol / Pay and Conditions of Service

- 5.8 A Reward and Remuneration protocol shall be maintained between the Minister and DBW and renewed every 3 years. A summary of the Reward and Remuneration Protocol is included at **Annex 5**.
- 5.9 The pay protocol is a set of principle rather than a statement of actual payments or pay rates in recognition that parent body is public sector.
- 5.10 The Reward and Remuneration Protocol shall lay out the parameters within which DBW will set the remuneration, pensions and other benefits it proposes to pay/provide to DBW Group staff over the following 3 year period. The Reward and Remuneration Protocol must be fully-costed, and be shown to be affordable both during the period to which it relates and in future years.

Business Planning Framework

- 5.11 As the majority of targets are set through the funding arrangements for each fund or service DBW will receive a Remit letter at minimum every 5 years which will

set out the broad policy objectives of the Government in order to inform future fund/service areas. The remit letter will make distinction between DBW Plc and subsidiaries of DBW Plc where those subsidiaries operate with full autonomy of decision making. The remit letter will be set in the context of contractual agreements between WG and DBW.

- 5.12 Following publication by the Welsh Government of its Programme for Government, DBW will develop its Corporate Plan for the period covered by the prevailing Programme for Government (which is normally five years). Progress against the targets contained within the Corporate Plan will be updated annually in the Operational Plan.
- 5.13 DBW PLC will consult with WG on corporate plan on public policy points prior to its publication.
- 5.14 The Operational Plan is a DBW document with the primary purpose of setting out the combined objectives and targets for the organisation for the coming year. It brings together the funds and services targets, as set out in the funding and service contracts, for the coming year adjusted for performance to date and market demand. This, alongside other corporate and operational objectives as agreed by the Board, will form the basis of the performance management process for the DBW Group. The Chair and CEO will present the Operational Plan, including annual targets and organisational developments to the Additional Accounting Officer and Minister at their respective meetings. As the funds and services have been previously agreed through the funding contracts, the plan is presented for information purposes with any performance issues covered by the WG Partner Team.

Welsh Minister's Funds

- 5.15 Any proposal to establish a new Fund shall include details of prevailing benchmarked fund management and fund holding fees in order to ensure it can be operated in accordance with relevant State aid requirements (or subsequent requirements) where appropriate.
- 5.16 DBW will be entitled to retain any net income generated within the DBW PLC from fund management fees, fund holding fees and any other operational activities, as agreed by Welsh Government, and use it to fund DBW PLC operations. DBW is entitled to retain and carry-over any such income held as cash from time to time to ensure there is sufficient working capital within the DBW PLC to cover operations.
- 5.17 Where the DBW has funds for a specific purpose, those funds cannot be used for a different purpose without the prior written consent of the Welsh Ministers.
- 5.18 Any fund holding and fund management fees will be negotiated with the funding provider as part of the development of the fund.

Fees

5.19 DBW will periodically commission an independent review on the general approach to fees to ensure DBW is operating in line with the market.

Branding

5.20 DBW will work to ensure that DBW Group's relationship with the Welsh Government is recognised appropriately through the use of the Welsh Government's sponsor brand mark.

Communications

5.21 DBW will consult with Welsh Government Press Office on relevant press notices or promotional materials/activity.

Complaints

5.22 The Partnership Team and DBW will have in place a complaints handling process to respond to complaints received by WG regarding DBW and will follow appropriate escalation processes.

The terms of this Framework Document were approved by the Minister for Economy, Transport and North Wales on 12th February 2021

Signed..... Additional Accounting Officer,
Director General Economy, Skills and Natural Resources, Welsh Government

Dated.....

Signed..... Chief Executive Officer,
Development Bank of Wales plc

Dated.....

Giles Thorley
Prif Weithredwr
Banc Datblygu Cymru

12 Mehefin 2024

Annwyl Giles,

Ymchwiliad i Fanc Datblygu Cymru: gwaith dilynol pellach

Yn dilyn ein sesiynau craffu gyda'r Banc a'r Ysgrifennydd Cabinet ar 24 Ebrill, ysgrifennodd y Pwyllgor at yr Ysgrifennydd Cabinet i ofyn, er mwyn sicrhau tryloywder ac i gynorthwyo ein hymchwiliad, am gopi o'r ddogfen fframwaith y cyfeiriodd ati yn y cyfarfod, sy'n llywodraethu'r berthynas rhwng y Banc a Llywodraeth Cymru ac sy'n sail i'r berthynas honno. Cyhoeddwyd y llythyr fel papur i'w nodi yn ein cyfarfod ar 22 Mai.

Mae'r Ysgrifennydd Cabinet bellach wedi ymateb ac wedi darparu copi o'r ddogfen fframwaith, y byddwn yn ei chyhoeddi maes o law.

Pan wnaethoch roi tystiolaeth i'r Pwyllgor Materion Cymreig ar 28 Chwefror, gofynnodd Cadeirydd y Pwyllgor i gynrychiolwyr y Banc am y berthynas rhwng y Banc a Llywodraeth Cymru, a'r penderfyniadau ynghylch buddsoddi, yn benodol yn yr achos hwnnw mewn perthynas â'r diwydiant amddiffyn. Wrth ymateb, dywedodd Cyfarwyddwr Buddsoddi'r Banc:

"Rhian Elston: The guidance that is in our document is: are there any reputational issues that we need to consider or are there any ESG considerations that we need to bring into mind? So there isn't a blanket thing that we cannot support the defence sector, and we have supported business in that area. It is about us making an assessment when the deal comes in: what do they do? Are there any concerns?"

We will sometimes refer that to the Welsh Government, [ein llythrennau italig ni] but we have examples where we have supported the supply chain there, because my view is it is still an important sector within Wales. There are a number of companies that do very well and employ a lot of people as the result of being within that supply chain, so it is not a no."

Wedi gweld y ddogfen fframwaith, nodwn nad yw'n cyfeirio'n benodol at sut y mae ystyriaethau Amgylcheddol, Cymdeithasol a Llywodraethiant (ESG) a risgiau i enw da yn cael eu rheoli a sut y mae materion yn cael eu cyfeirio at Lywodraeth Cymru, er ein bod yn nodi y cyfeirir at ystyriaethau ESG yn helaeth yn Adroddiad Blynyddol y Banc ar gyfer 2022-23, gan gynnwys yr adran sy'n ymwneud â fframwaith Rheoli Risg y Banc.

Byddai'n ddefnyddiol, wrth gwblhau gwaith adrodd y Pwyllgor ar gyfer yr ymchwiliad hwn, cael eglurhad ynghylch y ddogfen y cyfeiriwyd ati yn nhystiolaeth y Pwyllgor Materion Cymreig uchod. Mae tudalen 2 o'r ddogfen fframwaith yn nodi iddi gael ei diwygio yn 2021 i egluro ymreolaeth Banc Datblygu Cymru o ran gwneud penderfyniadau. Felly a oedd fersiwn gynharach o'r ddogfen fframwaith yn cynnwys y wybodaeth honno, neu, yn wir, a oes dogfen ychwanegol sy'n llywodraethu sut y mae materion ESG a risg i enw da yn cael eu rheoli fel rhan o'r berthynas rhwng y Banc a Llywodraeth Cymru?

Edrychaf ymlaen at gael ymateb gennych yn fuan i egluro'r mater hwn i'r Pwyllgor.

Cofion cynnes,

Paul Davies AS

Cadeirydd: Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Paul Davies MS
Chair
Economy, Trade and Rural Affairs Committee

SeneddEconomy@senedd.wales

11 Mehefin 2024

Annwyl Paul,

Byddwch yn cofio fod y cyn-Weinidog Materion Gwledig wedi ymrwymo yn ystod ymddangosiad gerbron y pwyllgor ar 6 Mawrth i gyflwyno ymateb Llywodraeth Cymru i'r papur a adolygwyd gan gymheiriaid a ysgrifennwyd gan Colin Birch et al (2024).

¹ Mae'r papur hwn yn archwilio effaith gwaredu bywyd gwyllt heintiedig ar ddigwyddedd o TB Buchol yn Lloegr, ac mae copi ynghlwm.

Mae'r astudiaeth yn archwilio'r cyfnod rhwng 2009 a 2021, gyda'r flwyddyn gyntaf o ymyriadau moch daear yn 2013.

Un casgliad a nodwyd yw bod cyfradd ddigwyddedd TB y fuches wedi gostwng 56% yn y pedair blynedd ar ôl cyflwyno polisi rheoli moch daear (BCP) yn Lloegr, gyda'r gostyngiadau mwyaf i'w gweld yn yr ail a'r drydedd flwyddyn.

Mae pob un o'r 52 ardal BCP wedi'u cynnwys yn yr astudiaeth, a dim ardaloedd rheoli, ac mae mwy nag un dull rheoli yn cael eu defnyddio - profion Interfferon-gama a gwaredu gwartheg positif, yn ogystal â difa moch daear. Mae'r dadansoddiad a ddefnyddir yn ddull sydd wedi'i ddefnyddio yn anaml yn y maes epidemioleg ac iechyd hyd yma, ac mae ei ddefnyddio ar y data hwn yn ddull mwy newydd.

Mae'r papur yn mynd ymlaen i ddweud bod profion Interfferon-gama gorfodol wedi'u cynnal o 2017 ymlaen ar wartheg mewn achosion buches Statws heb TB swyddogol wedi'i ddiddymu (OTFW) mewn ardaloedd a oedd wedi bod yn y BCP am o leiaf ddwy flynedd (felly, o'r drydedd flwyddyn o ymyrraeth, ym mhob ardal BCP heblaw am y ddwy gyntaf).

¹ Birch, C.P.D., Bakrania, M., Prosser, A. et al. (2024).

Difference in differences analysis evaluates the effects of the badger control policy on bovine tuberculosis in England - Sci Rep 14, 4849 (2024). <https://doi.org/10.1038/s41598-024-54062-4>

Nod hyn oedd lleihau'r tebygolrwydd o ailheintiad unwaith roedd y fuches yn glir o TB. *Mae'r papur yn cadarnhau na all y dadansoddiad data hwn wahaniaethu'n benodol rhwng effeithiau mesurau'r polisi rheoli moch daear (tudalen 20).*

Fodd bynnag, nid yw'r awduron yn crybwyll y gallai gwaredu gwartheg heintiedig mewn achos OTFW a nodir yn ychwanegol drwy brofion gama hefyd leihau nifer y gwartheg heintiedig sy'n weddill mewn buches pan gaiff cyfyngiadau TB eu diddymu, sy'n golygu y gellir eu masnachu'n ddiogel a chynnal y masnachu'n ddiogel. Mae'n parhau'n ddigwyddedd o'r dyfodol.

cydnabod y gallai lleihau'r risg o drosglwyddiad M.bovis rhwng gwartheg a moch daear ar draws ardaloedd mawr o Loegr gynyddu effeithiolrwydd rheolaethau o ffynonellau eraill a llwybrau heintio eraill ar gyfer gwartheg.

Mae fy swyddogion o'r farn y gallai ffactorau eraill, megis bioddiogelwch ychwanegol, cyngor a newidiadau mewn ymddygiad ffermwyr hefyd fod wedi cyfrannu at y gwahaniaethau mewn TB a arsylwyd, ond ni phennir effaith gymharol ymyriadau lluosog a chydamserol.

Dywed y papur fod y dadansoddiad yn gwerthuso canlyniad polisi'r llywodraeth ac nad oedd yn dreial arbrolfod rheoledig, sy'n golygu, yn ogystal â'r ffaith nad oes meysydd rheoli, fod heriau i'r dadansoddiad yn cynnwys addasiad digonol ar gyfer amrywiad heb fod ar hap a ffactorau drysu.

Mae llinellau tueddiadau ar gyfer pob ardal BCP cyn ac ar ôl dechrau'r difa wedi'u cynnwys, gydag amrywiadau rhwng ardaloedd. Roedd rhai llinellau tueddiadau'n cynyddu ac, ers hynny, maent wedi dechrau gostwng, ond mewn ardaloedd eraill, roedd y duedd tuag i lawr eisoes wedi dechrau cyn y BCP ac nid yw'n ymddangos ei bod wedi newid ers i'r polisi ddechrau.

O ystyried y casgliadau yn y papur, sut mae'r duedd mewn digwydded TB ar lefel buches yn Lloegr yn cymharu â'r duedd mewn digwydded yng Nghymru ers i'r BCP ddechrau yn 2013?

Ein dull polisi yng Nghymru yw ystyried pob achos o TB fel OTFW, ers 1 Ionawr 2022, gan fod profiad wedi dangos bod adweithydd i'r prawf croen yn debygol iawn o fod yn anifail heintiedig.

Mae gan y prawf croen a ddarllenir o dan amodau safonol (fel sy'n cael ei ddefnyddio ym mhob un o'r profion buches blyneddol yng Nghymru) benodolrwydd uchel iawn - dim ond un o bob 5,000 o anifeiliaid nad ydynt yn heintiedig sy'n debygol o gael canlyniad positif anghywir. At hynny, mae canfod briwiau nad ydynt yn amlwg (NVL) mewn archwiliad ar ôl lladd mewn lladd-dy yn ddangosydd gwael o anifail nad yw'n heintiedig oherwydd gall briwiau TB fod yn fach iawn o ran maint (<1cm mewn diamedr), neu ddim yn amlwg o gwbl i'r llygad noeth.

Mae ystyried pob achos fel OTFW yn rhoi hyder ychwanegol bod unrhyw fuches sy'n cael ei rhyddhau o gyfyngiadau yn llai tebygol o gynnwys anifeiliaid sydd â haint heb ei datgelu, oherwydd bydd wedi cael o leiaf ddau brawf croen fel buches, gyda'r cyntaf o leiaf yn ddehongliad difrifol (gan fod hyn yn cynyddu sensitifrwydd y prawf croen, i adnabod anifeiliaid heintiedig yn well).

Am y rheswm hwn, byddwn yn cymharu isod yr holl achosion o TB yng Nghymru a Lloegr h.y. y rhai sydd â chlefyd wedi'i gadarnhau (Briw Amlwg mewn archwiliad ar ôl lladd, neu ganlyniad positif mewn prawf labordy o M. bovis a'r achosion hynny â chlefyd heb ei gadarnhau (NVL a chanlyniad negyddol mewn prawf labordy) yn gyffredinol yn dilyn datgelu un adweithydd neu fwy ym mhrawf croen cychwynnol y fuches, neu o ganlyniad i achos lladd-dy sy'n cael ei gadarnhau gan PCR, neu ganlyniad positif mewn prawf labordy.

At hynny, ein dull dadansoddi yw ystyried pob math o achosion o TB mewn buches h.y. Statws heb TB swyddogol wedi'i atal (OTFS) ac OTFW a nodir drwy ddatgelu un adweithydd neu fwy mewn prawf croen buches, neu o ganlyniad i achos lladd-dy a gadarnhawyd gan PCR, neu ganlyniad positif mewn prawf labordy. Mae hyn oherwydd

bod meini prawf dosbarthu Statws heb TB swyddogol (OTF) yn amrywio rhwng Cymru a Lloegr.

Yn hanesyddol, mae Cymru wedi dosbarthu mwy o achosion fel OTFW, gan fod Cymru hefyd yn dosbarthu rhai achosion fel OTFW am resymau epidemiolegol yn unig. Mae Lloegr yn dosbarthu llai o achosion fel OTFW, ac felly'n adrodd llai o achosion OTFW yn eu hystadegau.

Dadansoddiad cymharol o ddigwydded TB ar lefel buches yng Nghymru a Lloegr

O ystyried y sefyllfa yn 2012, y flwyddyn cyn i'r BCP ddechrau a hefyd blwyddyn pan oedd digwyddedd Cymru a Lloegr bron yr un fath, a 2021, yr un flwyddyn olaf â'r papur - ac o ystyried pob achos o TB (h.y. y rhai a ddynodwyd yn OTFS ac OTFW gyda'i gilydd), gellir gweld y canlynol gan ddefnyddio ystadegau swyddogol Defra, sef yr un data ag a ddefnyddiwyd ym mhapur Birch.

Gellir cymharu digwyddedd TB mewn buches (achosion newydd fesul 100 o flynyddoedd buches mewn risg) ar gyfer Cymru a Lloegr ac mae hefyd yn bosibl cymharu digwyddedd TB mewn buches yn Ardal Risg Uchel (HRA) Lloegr, lle targedwyd difa moch daear, yn erbyn y digwyddedd yn Ardal TB Uchel (Gorllewin) (HTBW) yng Nghymru, lle na fu difa moch daear.

Dadansoddiadau o Ddigwyddedd TB mewn Buches (Tabl 1) gan Lywodraeth Cymru ar gyfer y cyfnod rhwng Ionawr 2012 a Rhagfyr 2021:

- Yn **Lloegr**, dechreuodd digwyddedd TB fesul 100 o flynyddoedd buches mewn risg ar 9.8 yn 2012, gan godi i 11 ym mis Rhagfyr 2017 a disgyn i 8.8 ym mis Rhagfyr 2021: gostyngiad o 10.8% yn y digwyddedd cyffredinol ers 2012, sef y flwyddyn cyn i ymyriadau BCP ddechrau.
- Yng **Nghymru**, dechreuodd digwyddedd TB mewn buches ar 10.0 yn 2012 a disgyn i 7.1 yn 2021: gostyngiad cyffredinol o 29.1% mewn digwyddedd dros yr un cyfnod amser (Ffigur 1).
- Yn **HRA Lloegr**, dechreuodd digwyddedd TB mewn buches ar 18.5 yn 2012, gan godi i 19.8 yn 2017 a disgyn i 14.4 yn 2021: gostyngiad o 22.2% yn ystod y cyfnod.
- Yn **HTBW Cymru**, roedd digwyddedd TB mewn buches ar 18.1 yn 2012, gan ddisgyn i 11.00 yn 2021: gostyngiad o 39.4% yn ystod y cyfnod (Ffigur 2).

Tabl 1: Cymhariaeth o ddigwydded TB mewn buches* yng Nghymru a Lloegr, ac Ardal Risg Uchel Lloegr ac Ardal TB Uchel (Gorllewin) Cymru ar gyfer pob blwyddyn rhwng 2012 a 2021

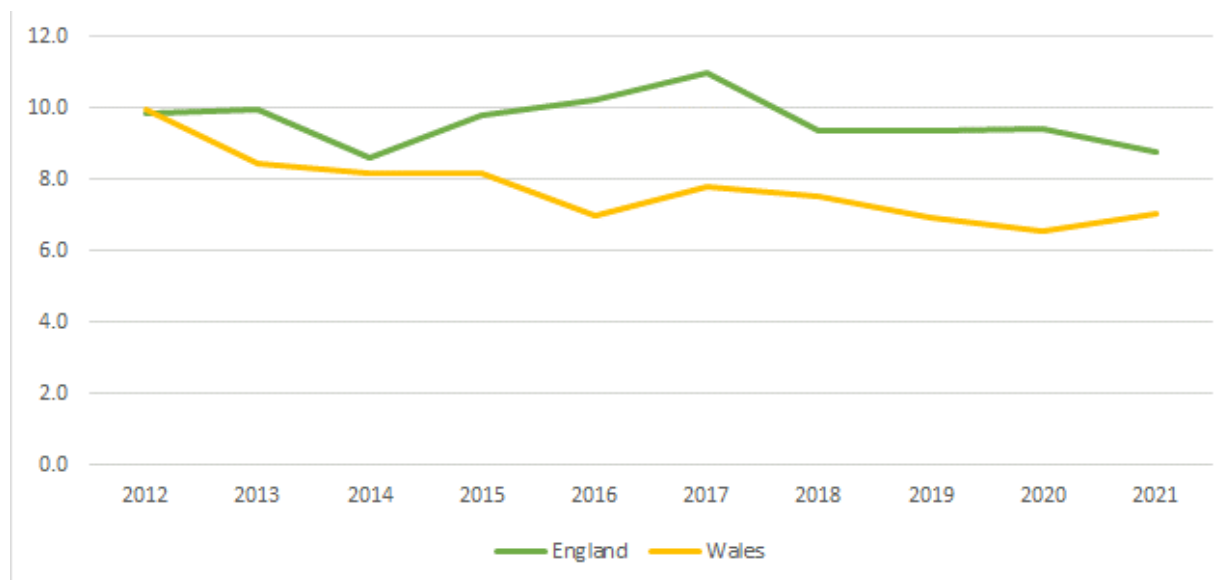
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lloegr	9.8	10.0	8.6	9.8	10.2	11.0	9.3	9.4	9.4	8.8
Cymru	10.0	8.4	8.2	8.2	7.0	7.8	7.5	6.9	6.6	7.1
HRA Lloegr	18.5	19.4	18.8	19.7	18.7	19.8	18.5	16.9	16.1	14.4
HTBW Cymru	18.1	14.9	13.3	15.1	12.3	12.5	12.7	12.4	10.7	11.0

* Digwyddedd TB mewn Buches: Achosion newydd fesul 100 o flynyddoedd buches mewn risg. Mae Tabl 1 yn cyflwyno digwyddedd TB blynyddol mewn buches ar gyfer gwahanol ranbarthau rhwng 2012 a 2021. Mae'r rhanbarthau hyn yn cynnwys Lloegr i gyd, Cymru, yr ardal Risg Uchel yn Lloegr, ac Ardal TB Uchel (Gorllewin) Cymru. Cyfrifir y gyfradd ddigwydded TB hon fel nifer yr achosion newydd (wedi'u

cadarnhau) a ganfuwyd yn ystod y cyfnod adrodd, wedi'i rannu â chyfanswm yr amser yr oedd buchesi dan oruchwyliaeth yn ystod y cyfnod hwnnw mewn risg o haint. Gweler yr hysbysiad methodoleg o TB Buchol a gyhoeddir yma am ragor o wybodaeth. Mae hefyd yn bwysig peidio â rhoi gormod o sylw i dueddiadau tymor byr gan fod amrywiadau i'w disgwyl yn y ffigurau.

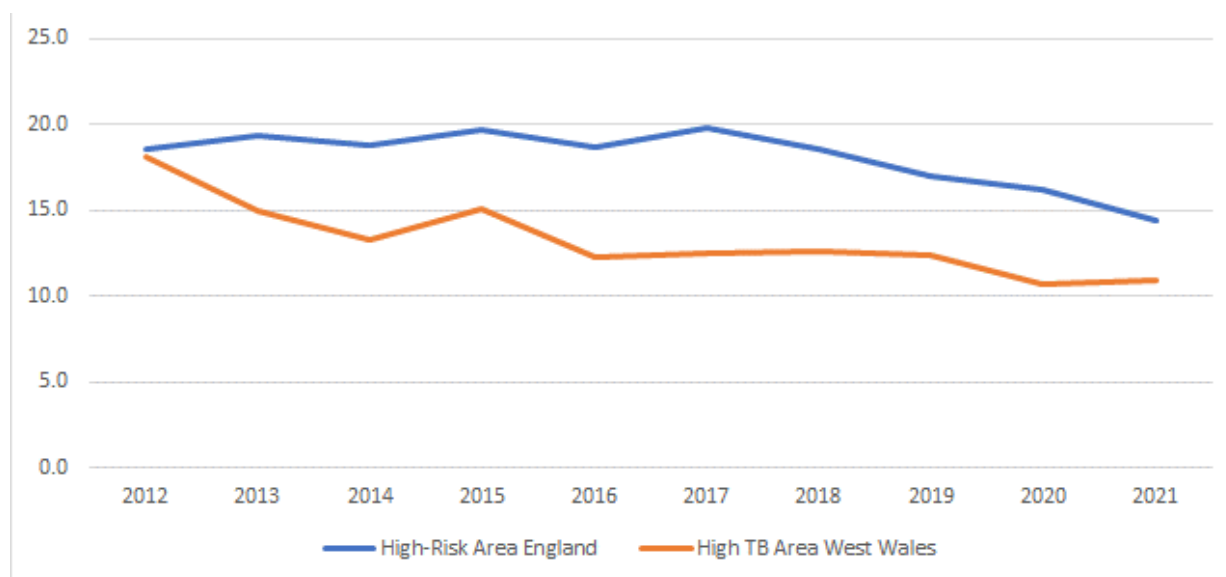
Ffigur 1: Digwyddedd TB mewn buches yng Nghymru a Lloegr bob blwyddyn rhwng 2012 a 2021

Digwyddedd TB blynyddol mewn buches dros amser yng Nghymru a Lloegr rhwng 2012 a 2021

Ffigur 2: Digwyddedd TB mewn buches yn Ardal Risg Uchel Lloegr ac Ardal TB Uchel (Gorllewin) Cymru ar gyfer pob blwyddyn rhwng 2012 a 2021

Digwyddedd TB blynyddol mewn buches dros amser yn Ardal Risg Uchel Lloegr o gymharu ag Ardal TB Uchel (Gorllewin) Cymru

Mae'n ymddangos bod digwyddedd TB buchol yn Ardal Risg Uchel Lloegr rhwng 2012 a 2021 wedi gostwng llai nag yn Ardal TB Uchel (Gorllewin) Cymru. Mae'r gostyngiad mewn digwyddedd dros y cyfnod wedi'i gyflawni yng Nghymru heb ddifa moch daear.

Er bod cynnydd wedi'i wneud o ran lleihau TB yng Nghymru, mae amrywiadau rhanbarthol yn bodoli, gyda rhai ardaloedd yn profi lefelau uwch o'r clefyd nag eraill. Rwy'n deall yn iawn yr effaith mae TB yn ei chael ar iechyd, llesiant a bywoliaeth ffermwyr a'u teuluoedd, sy'n tanlinellu'r angen am ymdrechion parhaus i fynd i'r afael â'r clefyd niweidiol hwn.

Mae ffermwyr yn rhan hanfodol o fywyd Cymru, ac mae ein rhaglen ar gyfer dileu TB Buchol yn canolbwyntio ar weithio mewn partneriaeth gyda'n ffermwyr a'n milfeddygon. Gyda chymorth y Grŵp Cyngori Technegol, a Bwrdd y Rhaglen TB maes o law, ein nod yw gwneud rhagor o gynnydd o ran deall y clefyd cymhleth hwn a mynd i'r afael ag ef.

Mae hefyd yn berthnasol nodi bod astudiaethau diweddar eraill sy'n cynnwys modelu mathemategol data o Ddilyniannu Genomau Cyfan M. bovis (organeb achosol TB buchol) wedi darparu mewnwelediadau a thystiolaeth newydd ar y gwahanol lwybrau trosglwyddo a lledaenu TB o fewn a rhwng gwartheg, a moch daear.^{2 3}

Daeth Van Tonder et al (2021) i'r casgliad bod “*y gyfradd drosglwyddo amcangyfrifedig o foch daear i wartheg tua dwywaith yn uwch nag o wartheg i foch daear a bod cyfradd trosglwyddo rhwng rhywogaethau yn sylweddol uwch na hynny*”.

Nodwyd ganddynt hefyd fod “*clystyrau trosglwyddo mewn gwahanol rannau o Dde-orllewin Lloegr sy'n dal i fod yn amlwg heddiw wedi'u sefydlu drwy ddigwyddiadau hadu pellter hir yn sgil symud gwartheg, ac nid yn sgil ailgychwyniad o gronfa wartheg hirsefydlog. Nodwyd hefyd fod clystyrau'n cael eu cynnal yn bennaf drwy drosglwyddo rhwng rhywogaethau, gyda llai o drosglwyddo o foch daear i wartheg ac o wartheg i foch daear*”.

Defnyddir Dilyniannu Genomau Cyfan i gymharu'r gwahaniaethau DNA rhwng yr organeb a geir mewn gwahanol samplau, ac mae'n ffordd o bennu tebygrwydd neu wahaniaeth genetig, gan ganiatáu gwell dealltwriaeth o darddiad achosion. Mae'r trosglwyddo rhwng rhywogaethau y cyfeirir ato uchod yn cynnwys o wartheg i wartheg neu o foch daear i foch daear.

Mae dadansoddiadau epidemiolegol diweddar gan Dîm Epidemioleg APHA Cymru yn dangos tystiolaeth bod symudiadau gwartheg pellter hir a phellter byrrach yn cyfrannu at sefydlu clystyrau newydd o haint TB yn y Gogledd, drwy ddefnyddio gwybodaeth WGS, data symud gwartheg (gan CTS) ac ymchwiliadau milfeddygol manwl ar lefel fferm.

Mae'n ymddangos yn iawn ac yn briodol canolbwyntio ar fynd i'r afael â'r risg o drosglwyddo o wartheg i wartheg drwy ddefnyddio profion mwy sensitif i atal clefydau rhag lledaenu rhwng ac o fewn buchesi, a hyrwyddo boddlogelwch cadarn, prynu gwybodus ac arferion ynysu ar ôl symud i atal cyflwyno haint.

Mae papur Birch hefyd yn cydnabod bod ffyrdd eraill o reoli trosglwyddiad TB rhwng moch daear a gwartheg, gan gynnwys brechu moch daear, rheoli ffrwythlondeb a boddlogelwch a allai fod yr un mor effeithiol, fel y gwelwyd mewn astudiaethau maes sy'n cynnwys brechu moch daear yn Iwerddon.⁴

Er na chaniateir difa moch daear ar raddfa fawr yng Nghymru, nid yw ein Rhaglen Dileu TB yn anwybyddu moch daear ac mae'n mynd i'r afael â chyfranogiad bywyd gwyllt mewn sawl ffordd. Mae cynllun Moch Daear Marw Cymru Gyfan, y Cynllun Grant Brechu Moch Daear a chymorth ar gyfer ymchwil i TB, gan gynnwys ffactorau bywyd gwyllt, i gyd yn enghreifftiau. Wrth symud ymlaen, bydd angen i ni ystyried a

ellid defnyddio brechu moch daear wedi'i dargedu mewn ardaloedd penodol ymhellach, a'r ffordd orau o gyflawni hyn.

Bydd swyddogion yn parhau i weithio ac ymgysylltu â'n Rhaglen Dileu TB ac epidemioleg y clefyd yng Nghymru, dan arweiniad y wyddoniaeth, a byddwn hefyd yn defnyddio'r Grŵp Cyngori Technegol ar TB Buchol (TAG) newydd i ofyn am eu barn a'u harbenigedd wrth i ni barhau i symud ymlaen.

Yn olaf, gwyddom hefyd na all y Llywodraeth ddileu TB ar ei phen ei hun. Gweithio mewn partneriaeth â'n ffermwyr a'n milfeddygon yw'r unig ffordd o gyflawni ein nod cyffredin o sicrhau Statws heb TB i Gymru erbyn 2041. Rydym yn cydnabod y rôl allweddol sydd gan ffermwyr a milfeddygon; mae eu harbenigedd, eu hymrwymiad a'u cydweithrediad yn hanfodol ar gyfer gweithredu mesurau rheoli effeithiol a sicrhau llwyddiant parhaol.

Rwy'n gobeithio y bydd y dadansoddiad hwn yn ddefnyddiol

Yn Gywir

Huw Irranca-Davies AS/MS

Ysgrifennydd y Cabinet dros Newid Hinsawdd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Climate

² Van Tonder et al. (2021). Inferring *Mycobacterium bovis* transmission between cattle and badgers using isolates from the Randomised Culling Trial. *Plos Pathogens*.

³ Crispell et al. (2019). Combining genomics & epidemiology to analyse bi-directional transmission of *Mycobacterium bovis* in a multihost system. *elife*, 29 Rhagfyr 2019

Economy, Trade, and
Rural Affairs Committee

Huw Irranca-Davies AS

Ysgrifennydd y Cabinet dros Newid Hinsawdd a Materion Gwledig

Senedd Cymru

Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1SN

SeneddEconomy@senedd.cymru

senedd.cymru/SeneddEconomy

0300 200 6565

Welsh Parliament

Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1SN

SeneddEconomy@senedd.wales

senedd.wales/SeneddEconomy

0300 200 6565

18 Mehefin 2024

Annwyl Ysgrifennydd Cabinet

Llythyr dilynol i'r cyfarfod ar 13 Mehefin 2024

Diolch am ddod i'n sesiwn graffu gyffredinol ar waith y gweinidog ar 13 Mehefin. Oherwydd cyfyngiadau amser, roedd nifer o gwestiynau na chawsom gyfle i'w trafod yn y sesiwn, a nodir isod.

Pysgodfeydd

Beth yw eich blaenoriaethau ar gyfer y sector pysgodfeydd a dyframaethu, a sut y byddwch yn cyflawni'r rhain?

A ydych yn rhagweld y bydd y 22 o Gynlluniau Rheoli Pysgodfa ar y cyd, sydd i'w cyhoeddi erbyn diwedd y flwyddyn, yn cael eu cyflawni?

Sut rydych yn sicrhau bod buddiannau Cymru yn cael eu cynrychioli yn y Cynlluniau Rheoli Pysgodfa terfynol, yn enwedig bod y cynlluniau'n sicrhau 'rheoli cynaliadwy ar adnoddau naturiol' fel y nodir yn Neddf yr Amgylchedd (Cymru)?

Byddwn yn ddiolchgar o gael eich ymateb ysgrifenedig i'r rhain.

Cofion cynnes,

Paul Davies

Paul Davies AS

Cadeirydd: Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu yn Saesneg

Llyr Gruffydd

Aelod o'r Senedd dros
Gogledd Cymru

—
Member of the Senedd for
North Wales

By email to
Cabinet Secretary for Climate Change and Rural
Affairs

18 June 2024

Dear Minister

Hybu Cig Cymru / Meat Promotion Wales

I write further to my correspondence to your predecessor on 8th February 2024 regarding the situation at Hybu Cig Cymru.

At the time, I urged the Minister to intervene in light of serious concerns regarding the handling of bullying allegations within the organisation.

I also asked the Senedd's Economy, Trade and Rural Affairs Committee to hold an inquiry into HCC given these concerns and their potential impact on the organisation's ability to deliver its remit.

Since then, the level of staff absences and turnover at the organisation has underlined to me that huge questions remain about how these issues are being dealt with.

We also heard yesterday that two well-respected members of the HCC Board have now resigned, which further heightens my worries about the culture within the organisation and the way it is being run.

In light of what seems to be a worsening situation at Hybu Cig Cymru, I again urge you to intervene, primarily to protect the welfare of all those involved in these allegations, but also to guard against any potential wider damage to the red meat sector in Wales.

Yours sincerely

Llyr Gruffydd MS

Senedd Cymru

Canolfan Business Birch House, Hen Lon Parcw'r,
Rhuthun, Sir Ddinbych LL15 1NA
llyr.gruffyddsenedd.cymru
www.llyrgruffydd.cymru

Welsh Parliament

Birch House Business Centre, Hen Lon Parcw'r,
Ruthin, Denbighshire LL15 1NA
llyr.gruffydd@senedd.wales
www.llyrgruffydd.wales

01824 703593

@Llyr_Gruffydd

@LlyrGruffydd

LlyrGruffydd

Dear Paul Davies MS

Subject: Future of Welsh Steel

Thank you for your inquiry regarding the future of Welsh steel. As a significant player in the Welsh steel sector and an operator of an electric arc furnace (EAF), Celsa Steel is keen to share its perspectives on the industry's evolution and the potential pathways to a greener economy.

Domestic Demand for UK Scrap Steel

The anticipated shift from primary steelmaking to EAF steelmaking will indeed increase domestic demand for UK scrap steel, much of which is currently exported. This transition presents a unique opportunity to enhance the circular economy within the UK. To support this development, the Welsh and UK Governments could consider the following regulatory and policy measures:

1. **Scrap Export Regulation:** Introducing regulations that restrict the export of scrap steel to countries with lower environmental standards could help retain high-quality scrap within the UK. This approach aligns with similar measures being implemented in the EU and would help level the playing field for domestic steelmakers.
2. **Incentives for Domestic Processing:** Providing tax incentives and support for improving scrap sorting and recycling facilities in the UK would enhance the quality and availability of scrap for domestic EAF production. This can include grants for technological advancements in scrap processing and recycling.

Government Actions to Support Welsh Steel Industry

To ensure the future development and competitiveness of the Welsh steel industry, several key areas require attention:

1. **Competitive Electricity Prices:** The cost of electricity is a critical factor for the steel industry. The UK Government should work towards achieving parity with European competitors by reducing network charges and reforming the wholesale electricity market. This would involve delinking electricity prices from gas and making the most of renewable energy sources to lower costs for energy-intensive industries like steel.

2. **Decarbonisation Initiatives:** The steel sector's decarbonisation efforts need robust support from the government. This includes investing in infrastructure for hydrogen production and distribution, which is essential for replacing natural gas in steelmaking. Additionally, a dedicated Low-Carbon Steel Innovation Fund could accelerate the development of new technologies and processes that reduce CO₂ emissions and enhance energy efficiency.
3. **Public Procurement Policies:** Wales once led the way in public procurement but now seems to be lagging. The promise of a supply chain champion and the full implementation of the PPN 04/23 offer significant opportunities that are currently not being fully capitalized upon by the Welsh Government. Leveraging public procurement to favour domestically produced steel can significantly boost the industry. Setting local content targets for public projects, especially those related to green infrastructure such as wind turbines and hydrogen facilities, would stimulate demand for UK steel and ensure economic benefits are retained within the country.
4. **Trade Defence Measures:** Implementing a robust Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) ahead of the EU's timeline can protect the UK steel market from high-emissions steel imports. Ensuring mutual recognition with the EU's CBAM framework will prevent trade diversion and maintain a level playing field for UK producers.
5. **Innovation and Skills Development:** Increasing investment in research and development specific to the steel industry is vital. Expanding the scope of the Industrial Energy Transformation Fund (IETF) and simplifying the application process would encourage innovation. Additionally, developing skills in areas like automation, digitalisation, and hydrogen economy is crucial for the industry's future.

Celsa Steel is committed to playing an integral role in the future of Welsh steel, contributing to a green economy, and supporting regional economic equality. We look forward to continuing our partnership with the government and other stakeholders to achieve these goals.

Thank you for considering our views. We are prepared to engage further and provide more detailed insights if required.

Yours sincerely,

Carles Rovira
CEO, Celsa Steel

Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig Yr Economi Werdd a Chraffu Cyffredinol Papur Tystiolaeth

Yr Economi Werdd

O fewn ei phwerau datganoledig, beth ddylai blaenoriaethau allweddol Llywodraeth Cymru fod, i wneud y mwyaf o'r cyfleoedd economaidd posibl o sectorau'r economi werdd? I ba raddau y mae ei dull presennol yn adlewyrchu'r rhain?

Yr Economi Werdd fydd un o'r meysydd datblygu economaidd pwysicaf ar gyfer y degawd nesaf a thu hwnt.

Rhaid inni dyfu ein cadwyni cyflenwi, datgloi cyfleoedd busnes, meithrin entrepreneuriaeth ac arloesedd a grymuso cymunedau i arwain y buddsoddiad uchelgeisiol mewn cyllid gwyrdd. Rydym am sicrhau bod busnesau'n gallu gwrthsefyll amodau hinsawdd sy'n newid, bod ganddynt weithlu medrus a gwybodus a bod ein busnesau'n cyrraedd targedau i leihau allyriadau.

Rydym hefyd am greu lleoedd lle gall busnesau fanteisio i'r eithaf ar seilwaith gwyrdd ar gyfer twf cynaliadwy. Mae'n rhaid i ni arwain y chwyldro diwydiannol presennol yn ein system ynni i sicrhau pontio teg i system ynni carbon isel.

Mae'n rhaid i ni hefyd sbarduno economi gylchol lle rydym yn parhau i ddefnyddio deunyddiau a gadael ôl troed carbon is, yn leihau effaith amgylcheddol echdynnu deunyddiau crai ac yn leihau cysylltiad â chadwyni cyflenwi byd-eang anwadal. O ystyried mantais marchnad Cymru gyda chyfraddau ailgylchu uwch a deunyddiau o ansawdd uwch, wedi'u gwahanu yn y tarddiad, mae hyn yn creu cyfleoedd i fusnesau.

Bydd dod â'r portffolios ynni, sgiliau a'r economi ynghyd yn hwyluso ein gwaith i wneud hyn, drwy roi arloesedd, twf, cyfleoedd busnesau entrepreneuriaidd a dyfodol ynni gwyrdd sy'n effeithlon o ran adnoddau wrth wraidd ein polisi economaidd.

Mae Llywodraeth Cymru wedi blaenoriaethu gwaith datblygu sectorau'r economi werdd, drwy bolisi, deddfwriaeth a chyllid. Rydym wedi gosod targedau uchelgeisiol, gan gynnwys:

- Cymru i gyflawni'r hyn sy'n cyfateb i 100% o'n defnydd trydan blyneddol o ffynonellau ynni adnewyddadwy erbyn 2035, ac i barhau i wneud wedi hynny ar ôl yr adeg honno.
- O leiaf 1.5 GW o ynni adnewyddadwy o dan berchnogaeth leol erbyn 2035.
- Targedau ailgylchu statudol ar gyfer Awdurdodau Lleol – sydd bellach yn 70%

Mae'r symud at sero net a chefnogi Cyllidebau Carbon yn creu fframwaith polisi a chyfreithiol sy'n annog datgarboneiddio, mwy o effeithlonrwydd o ran adnoddau a thwf cysylltiedig yn sectorau'r economi werdd, gan gynnwys:

- Trydaneiddio trafnidiaeth, gan gynnwys rheilffyrdd, bysiau, faniau a cheir;
- Cynhyrchu pŵer adnewyddadwy;
- Gweithgynhyrchu offer ynni glân;
- Tanwydd adnewyddadwy a chyllid gwyrdd;
- Adfer natur a gwasanaethau ecosystem; a

- Mwy o effeithlonrwydd o ran adnoddau mewn gweithgarwch ar draws cadwyni cyflenwi, gan gynnwys datblygu cadwyni cyflenwi yng Nghymru lle bo hynny'n bosibl.

Mewn sawl maes, rydym eisoes yn gweithredu i gefnogi busnesau a datgloi twf gwyrdd. Mae ymrwymiad Llywodraeth Cymru i gyflawni sero net yn cael ei gydnabod a'i gefnogi gan wasanaeth Busnes Cymru, sydd wedi integreiddio ystyriaethau datgarboneiddio a newid yn yr hinsawdd i'w waith o ddarparu gwasanaethau. O ganlyniad, mae'r materion hyn bellach yn ganolog i sgysiau gyda busnesau yn ogystal â gwaith teg a chynhyrchiant.

Mae cylch gwaith Banc Datblygu Cymru hefyd yn cynnwys datblygu cynhyrchion ariannol sy'n cefnogi busnesau i bontio tuag at sero net. Mae'n cynnig cynllun peilot newydd 'buddsoddi i arbed' gwerth £10m o'r enw'r Cynllun Benthyciadau Busnes Gwyrdd, sy'n helpu busnesau i leihau eu hallyriadau carbon ac i arbed arian ar eu biliau ynni.

Rydym hefyd yn adeiladu mapiau cadwyni cyflenwi i helpu cwmnïau sy'n gwneud cais am drwyddedau Ynni Gwynt ar y Môr i allu dod o hyd i gadwyn gyflenwi yng Nghymru. Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi ymrwymo i olrhain y twf (trosiant a chyflogaeth) yn y sector ynni carbon isel yng Nghymru gan ddefnyddio'r Arolwg Economi Carbon Isel ac Ynni Adnewyddadwy. Yn y dyfodol, byddwn yn ategu'r data hyn gyda gwybodaeth gan arweinwyr y diwydiant a sefydliadau cynrychiadol.

Beth yw'r rhwystrau allweddol i Gymru o ran gwneud y gorau o gyfleoedd yn yr economi werdd, a pha gamau y dylid eu cymryd i'w goresgyn?

Mae sawl rhwystr o ran gwneud y gorau o'r economi werdd:

- Yr angen am **fuddsoddiad cyfalaf** ar gyfer seilwaith ar raddfa fawr;
- **Cyfyngiadau seilwaith presennol**, gan gynnwys gridiau ynni (mae llawer o'r seilwaith ynni yn fater a gedwir yn ôl gan gynnwys yr ysgogiadau ariannol i gefnogi'r seilwaith hwnnw)
- Digon o **weithwyr medrus a phrofiadol** mewn meysydd fel gosod ynni adnewyddadwy, effeithlonrwydd o ran adnoddau ac adfer natur.
- Datblygu **cadwyn gyflenwi yng Nghymru**;
- Sicrhau argaeledd **safleoedd addas** i gwmnïau ehangu, arallgyfeirio a defnyddio deunyddiau crai eilaidd yn well fel rhan o economi gylchol.
- Diffyg sicrwydd yn y **broses gynllunio** a'r angen i alinio prosesau cydsynio a chynllunio ag amcanion gweinidogol, gan gynnwys polisi a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Yn gryno, ni fydd busnesau'n buddsoddi mewn datblygu gallu gwyrdd ac arloesi oni bai bod llif clir a sicr o fuddsoddiad wedi'i gynllunio, a dealltwriaeth o'r hyn sy'n ofynnol o ran achrediadau, cymwysterau a sgiliau.

Yn ogystal, mae'r ddealltwriaeth o ran yr hyn a olygir gan yr 'economy werdd' yn anghyson, ac o ran beth yw'r cyfleoedd. Mae angen deialog gyda rhanddeiliaid, prynwyr a chyflenwyr yn sectorau allweddol yr economi werdd, ochr yn ochr â datblygu llif o gontractau a buddsoddiad, er mwyn sicrhau bod gan y farchnad ddealltwriaeth a darlun llawn.

Er mwyn helpu i fynd i'r afael â hyn, rwyf wedi gofyn i'm swyddogion sefydlu grŵp cynghori newydd i ymgysylltu ag arweinwyr busnes yng Nghymru a helpu i lywio polisi a rhaglenni'r llywodraeth a fydd yn cynnwys edrych ar sut mae Cymru'n gwneud y

gorau o gyfleoedd yn yr economi werdd. Mae fy swyddogion hefyd yn edrych ar fapio rhanddeiliaid a chadwyni cyflenwi. Bydd y rhain yn helpu i nodi'r rhai sy'n gallu cefnogi diwydiant, gan dynnu sylw at gyfleoedd ar gyfer cydweithredu i wella sgiliau a chael gwared ar rwystrau.

Mae fy swyddogion eisoes yn datblygu cyfres o adolygiadau byr ar ddatrys problemau mewn pum maes i ymgynnull â rhanddeiliaid a rhoi her wirioneddol i'r llywodraeth. Bydd y rhain yn ystyried ein meysydd blaenoriaeth a sut y gallwn gyflymu'r broses gyflawni, gan gynnwys ar draws ardaloedd twf gwyrdd, fel ynni gwynt arnofiol ar y môr a sgiliau.

Yn ogystal, cyhoeddodd y cyn-Weinidog Newid Hinsawdd y trydydd diweddariad a'r un terfynol yn erbyn camau gweithredu'r Gwaith Ymchwil Manwl ar Ynni Adnewyddadwy ym mis Mawrth 2024. Nododd y Grŵp Llywio o randdeiliaid o bob rhan o'r sector ynni adnewyddadwy 21 o rwystrau a heriau i'w datrys wrth ddatblygu ynni adnewyddadwy yng Nghymru. Roedd y 21 o gamau gweithredu yn cynnwys gwaith ar gydsynio ac er bod gwaith yn mynd rhagddo, mae llawer iawn o waith eisoes wedi digwydd ar gynllunio a chydsynio.

Rydym yn parhau i weithio gyda chyrff cydsynio – Cyfoeth Naturiol Cymru, Penderfyniadau Cynllunio ac Amgylchedd Cymru, ac awdurdodau lleol – i sicrhau bod digon o adnoddau i gwrdd â'r cynnydd disgwylidig mewn gwaith achos wrth i ni bontio i Gymru sero net.

Pa gamau y dylai Llywodraeth Cymru eu cymryd i gefnogi'r gwaith o ddatblygu cadwyni cyflenwi yng Nghymru yn sectorau'r economi werdd?

Mae llwyddiant Cymru fel cenedl ailgylchu, sydd gyntaf yn y DU, a'r ail yn y byd, yn ein rhoi mewn sefyllfa gref i fanteisio ar y cyfleoedd economaidd a ddaw yn sgil economi gylchol.

Yn ogystal â'r camau craidd y mae Busnes Cymru yn mynd i'r afael â hwy, rydym yn gweithio'n strategol ar ddefnyddio caffael cyhoeddus i ddatblygu cadwyni cyflenwi yng Nghymru yn sectorau'r economi werdd. Mae sector cyhoeddus Cymru yn gwario tua £8 biliwn bob blwyddyn ar nwyddau a gwasanaethau. Rydym yn cefnogi busnesau yng Nghymru drwy Gronfa'r Economi Gylchol (CEF) ar gyfer Busnesau, i addasu eu prosesau i ddefnyddio deunyddiau wedi'u hailgylchu a gwella eu heffeithlonrwydd o ran adnoddau.

Rydym hefyd yn targedu ystod o gyfleoedd mewnfuddsoddi a buddsoddi cynhenid, gan gynnwys cefnogi'r buddsoddiad drwy ailbrosesu busnesau i Gymru fel Jayplas. Rydym hefyd yn gweithio mewn partneriaeth i ddatblygu cyfleoedd ar gyfer ynni morol a gwynt arnofiol ar y môr er mwyn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i economi Cymru. Mae hyn yn cynnwys ein buddsoddiad o £31 miliwn i brosiect Morlais Menter Môn gyda Cyfoeth Naturiol Cymru, a'n gwaith parhaus i ddarparu Porthladdoedd Rhydd mewn partneriaeth â Llywodraeth y DU.

Fodd bynnag, ni ddylem ganolbwyntio ar y galw yng Nghymru yn unig gan mai dim ond lefel benodol o dwf economaidd y bydd hyn yn ei ddarparu. Mae sawl ffordd o gefnogi'r gwaith o ddatblygu cadwyni cyflenwi yng Nghymru yn fwy cyffredinol:

- Ymgymryd â dadansoddiad llawn o allu'r ochr gyflenwi i nodi gallu cyflenwyr presennol a darpar gyflenwyr yn y dyfodol.

- Sicrhau bod dulliau caffael ar gyfer gwaith yn yr economi werdd yn addas i fusnesau bach a chanolig a'u bod yn hygyrch i gwmnïau llai o Gymru.
- Sefydlu pa sgiliau ac achrediadau sydd eu hangen yn sectorau'r economi werdd, cynnal dadansoddiad o sgiliau i fesur lefelau sgiliau a bylchau a darparu'r hyfforddiant angenrheidiol i gwmnïau o Gymru.
- Sicrhau bod llif contractau a buddsoddiadau yn sectorau'r economi werdd yn cael eu gweld, fel bod busnesau'n gwybod beth sydd i ddod ac yn gallu paratoi ar gyfer tendro.
- Buddsoddi mewn gweithgynhyrchu newydd pan fo potensial i fanteisio ar gyfleoedd busnes yng Nghymru a thu hwnt.
- Dysgu o ddulliau arloesol presennol yn y maes hwn a'u tyfu.
- Ehangu'r farchnad ar gyfer deunyddiau crai eilaidd i ddatgloi budd economaidd ein cyfraddau ailgylchu uchel, gan gynyddu gwytnwch a chystadleurwydd cadwyni cyflenwi yng Nghymru. Parhau â chyllid a dulliau caffael sy'n canolbwyntio ar arloesi fel mecanwaith ar gyfer datblygu cadwyni cyflenwi yng Nghymru.

Mae angen i ni nodi cynhyrchion a gwasanaethau'r dyfodol fel y gallwn achub y blaen a chael sylfaen gyflenwi alluog sy'n barod i fanteisio ar y cyfleoedd. Mae'n rhaid i ni ganolbwyntio ar nodi cyfleoedd sydd â galw sylweddol a pharhaol yng Nghymru ac ymhellach y tu hwnt.

Pa heriau o ran sgiliau sy'n bodoli mewn perthynas â phontio i economi werdd? Pa gamau y dylid eu cymryd, a phwy ddylai eu cymryd, i sicrhau bod y sgiliau yno i fodloni gofynion cynyddol economi werdd?

Mae sgiliau Sero Net yn canolbwyntio ar y sectorau a'r sgiliau sy'n angenrheidiol ar gyfer cyflawni sero net. Mae cyfleoedd sylweddol – ac angen – i feithrin sgiliau a fydd yn ein galluogi i feithrin y gallu i wrthsefyll y newid yn yr hinsawdd. Mae hyn yn cynnwys mewn meysydd fel perygl llifogydd a draenio ac wrth adfer natur a gweithrediad ecosystemau – yn ogystal â mewn meysydd fel adeiladu.

Rwy'n cydnabod yn arbennig bwysigrwydd creu llif o unigolion medrus a thalentog. Roedd hwn yn un o'n saith blaenoriaeth allweddol o fewn y [Cynllun Gweithredu Sgiliau Sero Net](#) a gyhoeddwyd gennym y llynedd.

Mae rhai sectorau allyriadau wedi gwneud mwy o gynnydd nag eraill o ran cyflawni ymrwymadau sero net. Mewn rhai sectorau, mae ansicrwydd ymhlith y gweithlu, diwydiant, busnesau a rhanddeiliaid ynglŷn â'r cyfeiriad y dylid ei ddilyn a sut y gallai'r newidiadau hyn effeithio ar sgiliau eu gweithlu neu ar lwybr gyrfa unigolyn.

Mae angen i ni hefyd annog mwy o bobl ifanc, yn enwedig menywod a grwpiau lleiafrifol, i astudio pynciau STEM a hyfforddi mewn peirianeg ac adeiladu.

I'r perwyl hwnnw, ym mis Hydref 2023 lansiodd [ymgyngoriad](#) Sgiliau Sector Sero Net, a roddodd gyfle i gryfhau ein dealltwriaeth o'r sefyllfa sgiliau a'r heriau sgiliau cyfredol ar gyfer pob sector allyriadau yng Nghymru. Nod yr ymgynghoriad oedd casglu rhagor o wybodaeth am anghenion sgiliau ar gyfer gweithlu'r presennol a'r dyfodol. Cyhoeddwyd crynodeb o'r ymatebion yn gynharach y mis hwn.

Bydd canlyniad yr ymgynghoriad yn helpu i lywio Mapiau Ffordd Sgiliau Sectorau a fydd yn cynnwys cerrig milltir allweddol, gofynion sgiliau a gofynion y gweithlu ar gyfer pob sector allyriadau. Bydd y mapiau hyn yn ein galluogi i symud i'r rheng flaen er mwyn ysgogi a chreu gweithlu'r dyfodol. Bydd y rhain hefyd yn helpu i weld y cyfleoedd a thynnu sylw at y camau sydd eu hangen o fewn y system sgiliau a'r ysgogiadau ehangach i gefnogi twf yn ein heconomi.

Yn y cyfamser, rydym wedi buddsoddi £30m yn ein rhaglen Cyfrifon Dysgu Personol i helpu pobl gyflogedig i uwchsgilio ac ailsgilio. Mae rhan o'r rhaglen hon yn cynnwys buddsoddiad o £3.5m i lenwi bylchau sgiliau sero net ym maes adeiladu, ynni, gweithgynhyrchu a pheirianeg. Mae'r cap cyflog wedi'i ddileu ar gyfer yr elfen hon i ganiatáu i fwy o bobl gael mynediad at y sgiliau a'r cymwysterau sero net gwerthfawr hyn. Rydym hefyd wedi creu elfen benodol ar gyfer sgiliau sero net yn ein Rhaglen Sgiliau Hyblyg (FSP) er mwyn cefnogi cyflogwyr i uwchsgilio eu staff i ddiwallu anghenion economi'r dyfodol.

Mae gennym eisoes brentisiaethau cryf sy'n cynnig sgiliau sero net, ac rydym yn bwriadu ymgorffori cymwysterau newydd a diwygiedig wrth iddynt gael eu datblygu i ddiwallu anghenion newidiol diwydiant. Er enghraifft, Llwybr Prentisiaethau Cymru mewn Rheoli Ynni a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2023.

Rydym yn mabwysiadu dull newydd o adolygu a datblygu fframweithiau prentisiaethau. Ochr yn ochr â mabwysiadu dull cyd-adeiladol drwy weithio gyda rhanddeiliaid strategol, bydd meini prawf ar gyfer blaenoriaethu fframweithiau a llwybrau i'w hadolygu. Bydd y rhain yn cynnwys dyddiadau dod i ben cymwysterau, ystyried adolygiadau o'r sector, nifer y dysgwyr ar y gwahanol lwybrau ac unrhyw ofynion sero net cynhenid.

Beth fydd ei angen ar weithwyr a chyflogwyr ar gyfer pontio teg i economi Sero Net, a pha gamau y dylai Llywodraeth Cymru eu cymryd i gyflawni'r elfennau o hyn sydd o fewn ei phwerau datganoledig?

Mae gwaith teg a phartneriaeth gymdeithasol yn hanfodol er mwyn cyflawni datgarboneiddio busnesau yn llwyddiannus a chynaliadwy. Yn wir, mae'n amhosibl cyflawni datgarboneiddio busnesau heb y gweithlu. Fel gydag unrhyw bontio sylweddol, mae potensial i'r costau a'r buddion gael eu dosbarthu'n anghyson ac i weithwyr gael eu heffeithio'n negyddol. Trwy flaenoriaethu gwaith teg a thrwy groesawu partneriaeth gymdeithasol, gallwn sicrhau pontio cynhwysol a thecach wrth i ni ddatgarboneiddio ein heconomi a'n busnesau.

Bydd gwreiddio gwaith teg fel rhan o bontio teg yn helpu i ddiogelu lles gweithwyr, sicrwydd o ran swyddi, ac yn annog dysgu a datblygu'r gweithlu, sy'n hanfodol i'r gwydnwch y bydd ei angen ar fusnesau. At hynny, bydd ymgysylltu â gweithwyr ac undebau llafur mewn partneriaeth gymdeithasol a'u cynnwys mewn penderfyniadau sy'n effeithio ar y gweithlu yn meithrin lefelau uwch o ymddiriedaeth, cydweithredu ac yn y pen draw yn galluogi canlyniadau datgarboneiddio mwy effeithiol.

Bydd angen i gyflogwyr ddeall maint a sicrwydd o ran buddsoddiad yn y dyfodol er mwyn cael yr hyder i ariannu twf yng ngallu'r gweithlu. Er mwyn manteisio ar bontio teg, lle mae sectorau a swyddi newydd yr economi werdd wedi'u lleoli mewn cymunedau ledled Cymru, bydd angen gweithlu sydd wedi'i hyfforddi yn y sgiliau sydd eu hangen. Mae prentisiaethau'n rhan bwysig o hyn.

Drwy ein cymorth ariannol i TUC Cymru, rydym yn cefnogi eu gwaith ar bontio teg, gan gynnwys eu huchelgeisiau i ddatblygu rhwydwaith o Gynrychiolwyr Gwyrdd. Mae hyn yn cyflawni ein hymrwymiad yn y Rhaglen Lywodraethu i gefnogi cynigion TUC Cymru i aelodau undeb ddod yn Gynrychiolwyr Gwyrdd yn y gweithle.

Ym mha ffyrdd y bydd angen i Lywodraeth Cymru weithio mewn partneriaeth ag eraill i wireddu potensial yr economi werdd a sicrhau cyfnod pontio teg? I ba raddau y mae'r gwaith partneriaeth sydd ei angen yn cael ei wneud?

Mae gweithio mewn partneriaeth yn hanfodol er mwyn gwireddu potensial yr economi werdd. Rydym eisoes yn gweithio gyda'r Gynghrair Ynni ar y Môr, Cynghrair y Môr Celtaidd, Ynni Morol Cymru a'r Rhaglen Ynni Morol. Cyhoeddais ar 17 Ebrill y byddwn yn bwrw ymlaen â gwaith gyda'r diwydiant ar gytundeb sector ar gyfer ynni adnewyddadwy a fydd yn ceisio adeiladu ar y gwaith ymchwil manwl.

Rydym wedi ymrwymo i weithio gyda chynrychiolwyr o bob sector a rhanbarth yng Nghymru i ddatblygu set o egwyddorion ar gyfer datblygu'r grid. I'r perwyl hwn, byddaf yn creu grŵp cynghori annibynnol ar grid trydan y dyfodol i Gymru. Bydd y grŵp hwn yn ein helpu i ddeall y dulliau posibl o fynd ati i ddarparu seilwaith i drawsyrro trydan, cytuno ar egwyddorion ar gyfer yr atebion mwyaf priodol i Gymru, a chreu cronfa gyhoeddus o dystiolaeth i gefnogi'r egwyddorion hyn.

Mae llwyddiant Cymru o ran ailgylchu wedi'i adeiladu ar weithio mewn partneriaeth gydag Awdurdodau Lleol a'r sector gwastraff ac mae'n sylfaen i'n ffordd o weithio yn *Mwy nag Ailgylchu* i bontio i economi gylchol. Rydym yn gweithio mewn partneriaeth â diwydiant yn ogystal â'r sector cyhoeddus, y sector gwirfoddol a sefydliadau academiaidd yng Nghymru i weithredu *Mwy nag Ailgylchu*. Rydym hefyd yn gweithio gyda phartneriaid rhyngwladol i rannu arferion gorau, ymchwil a chydweithio. Mae Cymru wedi cael ei dewis eleni i gynnal Hotspot yr Economi Gylchol Ryngwladol i gydnabod ei harweinyddiaeth wrth bontio i'r economi gylchol.

Roedd datblygu'r Cynllun Gweithredu Gweithgynhyrchu hefyd yn seiliedig ar ymgynghori â diwydiant, y byd academiaidd a'r undebau llafur. Mae angen i ni fynd ati i gael cwmnïau mewn cadwyni cyflenwi gwyrdd i ymrwymo i'n Cod Ymarfer Cyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi, sy'n mynd i'r afael â materion fel defnydd amhriodol o gontractau dim oriau, cosbrestru undebau a chyfraddau "Cyflog Byw" y Living Wage Foundation. Er mwyn mynd ymhellach, mae angen i ni nodi'r hyn y mae Llywodraeth y DU a'i phartneriaid cyflawni yn ei gynllunio o ran buddsoddi, fel y gallwn gynnig cadwyni cyflenwi parod iddynt a fydd yn helpu i sicrhau'r buddion cymdeithasol ac economaidd mwyaf posibl i Gymru.

Mae'n rhaid i ni nawr adeiladu ar ein gwaith ar draws rhanbarthau mewn partneriaeth â rhanddeiliaid i gyfuno ffrydiau ariannu a mentrau amrywiol ar draws gwahanol haenau o lywodraeth, gan weithio gyda'r Parthau Buddsoddi newydd, y Bargeinion Dinesig a Thwf ac Awdurdodau Lleol.

Mae Llywodraeth Cymru yn dweud y bydd yn wynebu cyfyngiadau cyllidebol sylweddol yn y tymor byr. Sut y dylai flaenoriaethu buddsoddi i gefnogi'r gwaith o ddatblygu'r economi werdd yn y tymor byr a'r tymor hwy? Pa ddulliau ariannu arloesol y gellid eu hystyried i wneud y mwyaf o fuddsoddiad a buddion posibl?

Mae Asesiadau Effaith Economaidd yn dangos bod gohirio buddsoddiad mewn newid hinsawdd yn arwain at gostau uwch i'r economi. Mae'n allweddol ein bod yn blaenoriaethu buddsoddiad mewn ffordd sy'n galluogi gweithredu ac yn gwneud economi Cymru yn wydn ac yn gystadleuol mewn economi fyd-eang sy'n datgarboneiddio.

Dros y blynyddoedd diwethaf, mae Llywodraeth Cymru a phartneriaid awdurdodau lleol wedi cydnabod y gallai rhai gwasanaethau gael eu darparu'n fwy effeithlon drwy bartneriaethau a chaffael a rennir. Adlewyrchir hyn wrth sefydlu'r Cyd-bwyllgorau Corfforedig a'u rolau statudol mewn datblygu economaidd strategol.

Mae Cyd-bwyllgorau Corfforedig, awdurdodau lleol, y GIG a rhannau eraill o'r sector cyhoeddus yn caffael nwyddau a gwasanaethau o'r economi werdd. Rydym yn ystyried sut y gellid gwneud y caffaeliadau hyn yn fwy effeithlon ac yn fwy strategol. Bydd hyn yn darparu gwell gwerth am arian ac yn helpu'r sector cyhoeddus i gefnogi cadwyni cyflenwi'r economi werdd yng Nghymru.

Mae ein gwaith ar ynni yn blaenoriaethu cadw buddsoddiad a gwerth o fuddsoddiad yng Nghymru. Rydym eisoes yn arloesi drwy Trydan Gwyrdd, Ynni Cymru a'r Gronfa Ynni Lleol. Cymru yw'r unig ran o'r DU sydd â datblygwr ynni adnewyddadwy sector cyhoeddus. Mae Trydan Gwyrdd Cymru wedi'i sefydlu i arwain prosiectau ynni adnewyddadwy newydd ar dir cyhoeddus yng Nghymru. Bydd y dull hwn yn sicrhau bod Cymru'n elwa'n uniongyrchol ar ddatblygu prosiectau ynni adnewyddadwy newydd gydag incwm o ddatblygiadau yn dod yn ôl i Lywodraeth Cymru. Drwy Trydan Gwyrdd Cymru byddwn hefyd yn ceisio sicrhau lefel uwch o fudd uniongyrchol i gymunedau sy'n cefnogi swyddi gwyrdd lleol a gwerth amgylcheddol a chymdeithasol ehangach.

Mae cyfyngiadau cyllidebol yn golygu bod yn rhaid i ni feddwl a gweithredu'n ddoethach o ran sut rydym yn cefnogi diwydiant ac yn ysgogi buddsoddiad gan Lywodraeth y DU yn unol â'n blaenoriaethau. Mae angen i ni hefyd wneud defnydd hyd yn oed yn well o asedau fel cyfleuster Ymchwil Gweithgynhyrchu Uwch Cymru, sydd ar hyn o bryd yn gweithio ar nifer o fentrau i ddatgarboneiddio ein cadwyni cyflenwi ac a allai ehangu gweithrediadau i ddatblygu technoleg werdd.

Craffu Cyffredinol

Model Gweithredu Targed y Ffin a Safleoedd Rheolaethau'r Ffin

Cyhoeddwyd Model Gweithredu Targed y Ffin (TOM) gan Lywodraeth y DU ym mis Awst 2023, gyda chytundeb Llywodraeth Cymru a Llywodraeth yr Alban, gan nodi mesurau diogelu ar gyfer bioddiogelwch a diogelwch bwyd.

Ar gyfer mewnforyon ac eithrio o lwerddon, dechreuodd gwiriadau ffisegol ar nwyddau iechydol a ffytoiechydol (SPS) a fewnforiwyd o'r UE o 30 Ebrill ymlaen. Mae hyn yn golygu nad yw'r gwiriadau wedi dechrau eto yn nhri phorthladd fferi Cymru.

Nid ydym wedi cytuno ar ddyddiad ar gyfer dechrau cynnal gwiriadau ffisegol ar fewnforyon o lwerddon eto. Rwyf wedi addo y byddwn yn rhoi rhybudd rhesymol i fusnesau er mwyn iddynt allu paratoi ar gyfer y gwiriadau hyn. Yn y cyfamser, mae Cymru'n parhau i gynllunio ar gyfer tri Safle Rheolaethau'r Ffin ar gyfer gwiriadau iechydol a ffytoiechydol: safle wedi'i redeg gan y llywodraeth yng Nghaergybi; a dau gyfleuster wedi'u rhedeg gan y porthladd yn Abergwaun a Doc Penfro. Mae'r gwaith adeiladu wedi dechrau yng Nghaergybi, ac rydym yn cwblhau'r cynlluniau gyda phorthladdoedd Sir Benfro.

Nid yw'r materion polisi a oedd yn weddill ar adeg Model Gweithredu Targed y Ffin wedi symud ymlaen ac nid oes gobaith o'u datrys cyn yr haf, yn fwy tebygol yr hydref.

Cyhoeddodd Llywodraeth y DU "Safeguarding the Union" (31 Ionawr 2024), sy'n nodi rheolau ar gyfer nwyddau sy'n symud rhwng Prydain Fawr a Gogledd Iwerddon. Mae nodweddion i'w croesawu, gan gynnwys tynhau'r diffiniad o Nwyddau Cymwys Gogledd Iwerddon. Mae hyn yn ailddatgan ymrwymiad ym Model Gweithredu Targed y Ffin a oedd yn rhan allweddol o'n cytundeb, gan gynyddu bioddiogelwch ac atal masnach rhag cael ei dargyfeirio oddi wrth borthladdoedd yng Nghymru.

Fodd bynnag, mae Safeguarding the Union hefyd yn cynnwys datganiad na fydd Safle Rheolaethau'r Ffin yn Cairnryan, er ei fod yn cadarnhau bod rheolau Model Gweithredu Targed y Ffin yn berthnasol i nwyddau o Iwerddon (ar wahân i Nwyddau Cymwys Gogledd Iwerddon) sy'n cael eu mewnfario i Brydain Fawr ar y llwybr hwnnw. Rydym wedi bod yn pwysu ar Lywodraeth y DU am ragor o wybodaeth am eu cynigion. Mae'n hollbwysig bod gennym reolau clir ar gyfer nwyddau sy'n dod o Iwerddon i Brydain Fawr a bod awdurdodau ar y rheng flaen yn gallu gwahaniaethu rhwng Nwyddau Cymwys Gogledd Iwerddon a nwyddau eraill sy'n rhwym wrth drefn Model Gweithredu Targed y Ffin, ac nad yw'r rheolau'n cael eu camddefnyddio.

Mewn cyflwr sefydlog, mewnforyr fydd yn talu costau gwiriadau ffin ac mae Llywodraeth y DU wedi cytuno i dalu costau adeiladu Safleoedd Rheolaethau'r Ffin yng Nghymru, yn amodol ar gymeradwyo achosion busnes. Fodd bynnag, nid yw wedi ymrwymo i ariannu costau ehangach, er enghraifft recriwtio a hyfforddi staff i gynnal y gwiriadau. Mae hon yn gost sy'n gysylltiedig â Brexit, a dylai Llywodraeth y DU ei hariannu. Heb yr ymrwymiad hwnnw, mae Llywodraeth Cymru wedi darparu cyllid cychwynnol er mwyn i Sir Benfro ac Ynys Môn allu dechrau paratoi. Fodd bynnag, bydd yn rhaid iddynt recriwtio staff ychwanegol cyn dechrau cynnal gwiriadau ffisegol, felly bydd angen dod o hyd i gyllid cyn cytuno ar ddyddiad dechrau.

Rydym yn gobeithio y bydd Llywodraeth newydd y DU yn gallu mynd i'r afael â'r materion a adawyd iddi mewn modd adeiladol a chydweithredol. Os yw'r Llywodraeth newydd honno'n weinyddiaeth Lafur yna wrth gwrs byddwn am ystyried gyda nhw a gweinyddiaethau eraill oblygiadau unrhyw gytundeb milfeddygol posibl gyda'r Undeb Ewropeaidd, ond ar hyn o bryd, dyna'r cyfan y gallwn ei ddweud.

Masnach yr UE / Masnach y tu allan i'r UE

Cyn cyhoeddi Etholiad Cyffredinol y DU roedd sawl trafodaeth yn mynd rhagddynt; gan gynnwys gydag India, Cyngor Cydweithredol y Gwlff (GCC), Israel, y Swistir, Korea a Thwrci. Mae saib ar hyn o bryd yn y trafodaethau gyda Chanada a Mecsico. Ar 17 Mai, cyhoeddodd y DU ei bod wedi adneuo ei hofferyn ymaelodi yn ffurfiol â'r Cytundeb Cynhwysfawr a Blaengar ar gyfer Partneriaeth y Môr Tawel (CPTPP). Mae swyddogion yn parhau i ymgysylltu â chymheiriaid yn Llywodraeth y DU ynghylch mynd i'r afael â gwaith o dan bwyllograu'r Cytundeb Masnach Rydd, a Chytundeb Masnach a Chydweithredu'r UE (TCA).

Rydym yn parhau i weld gwerth trefniant mwy sylweddol dan arweiniad Llywodraeth y DU ar gyfer cynnwys y Llywodraethau Datganoledig mewn gwaith sy'n gysylltiedig â'r Cytundeb Masnach a Chydweithredu a'r berthynas ehangach. Rydym yn edrych ymlaen at fwrw ymlaen â hyn ar ôl Etholiad Cyffredinol y DU.

Cyfarfu Cyngor Partneriaeth y DU-UE ar 16 Mai gyda swyddogion Llywodraeth Cymru yn bresennol i gynrychioli Gweinidogion Cymru. Mae pwyllgorau'r Cytundeb Masnach a Chydweithredu wedi dechrau cwrdd ar gyfer 2024 gyda chyfarfod y Pwyllgor Arbenigol ar Bysgodfeydd ar 23 Mai. Bydd y mwyafrif helaeth yn cael eu cynnal yn yr hydref.

Prentisiaethau

Yn ein Datganiad Polisi ar Prentisiaethau, rydym wedi datblygu fframwaith strategol ar gyfer dyfodol y rhaglen brentisiaethau. Mae ffocws ar fynd i'r afael â'r heriau y mae

unigolion a chyfflogwyr yn eu hwynebu oherwydd effaith y pandemig, yr argyfwng costau byw, a'r newidiadau economaidd.

Byddwn yn gweithio'n agos gyda'r Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil i gyflawni'r Datganiad, gan sicrhau ein bod yn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i bobl Cymru.

Yn y flwyddyn ariannol hon, byddwn yn buddsoddi dros £143m mewn prentisiaethau o safon sy'n darparu buddion economaidd hirdymor a gyrfaedd cadarn.

Rydym yn falch o'n hanes o ddarparu ein rhaglen brentisiaethau flaenllaw yng Nghymru. Er gwaethaf cefndir o heriau economaidd sylweddol - colli cronfeydd ôl-UE a addawyd, pwysau chwyddiant a chost gynyddol fframweithiau, mae buddsoddi mewn prentisiaethau yn parhau i fod yn flaenoriaeth gwariant allweddol.

Er bod colli Cronfa Gymdeithasol Ewrop, heb ddim i gymryd ei lle, yn golygu y bydd effaith yn parhau i fod ar faint y contract, o'i gymharu â 2023/24, mae swyddogion yn gweithio'n gadarnhaol gyda'r rhwydwaith i gynllunio'r ddarpariaeth i wneud y defnydd gorau posibl o'r arian sydd ar gael.

Gwnaethom gynnal Asesiad Effaith Integredig Strategol (SIIA) ar effeithiau penderfyniadau cyllidebol sydd ar gael i'r cyhoedd.

Mae'r ardoll brentisiaethau yn dreth gyflogaeth Llywodraeth y DU, sy'n gwrthdaro yn uniongyrchol â meysydd cyfrifoldeb datganoledig, ac yn eu tanseilio. Rydym yn gweithio gyda phob cyflogwr ledled Cymru i gefnogi eu hanghenion presennol ac yn y dyfodol, waeth beth fo'r ardoll.

Gan fod y refeniw o'r ardoll wedi disodli'r system bresennol ar gyfer cyllid prentisiaethau yn Lloegr, nid yw'r ardoll yn darparu unrhyw arian newydd sylweddol i Gymru. Pennir y dyraniad ardoll brentisiaethau cyffredinol y mae Llywodraeth Cymru yn ei dderbyn gan Lywodraeth y DU drwy fformiwla Barnett, ac yna mae Gweinidogion Cymru yn dyrannu adnoddau yn ei chyllideb yn unol â blaenoriaethau Cymru, fel y'u cymeradwyir gan y Senedd.

Ers 2020-21, ni ellir adnabod refeniw'r ardoll mwyach o fewn taliadau Barnett. Felly, er bod Llywodraeth Cymru yn gwybod y symiau gwirioneddol a drosglwyddwyd dros dair blynedd gyntaf y broses o gyflwyno'r ardoll, nid oes gennym unrhyw wybodaeth bellach o ran beth yw'r symiau hyn.

Yr economi sylfaenol

Mae meithrin yr economi sylfaenol yn parhau i fod yn flaenoriaeth yn fy ngweledigaeth economaidd gyffredinol. Mae gwaith yn mynd rhagddo i sefydlu llinell sylfaen newydd o'r sectorau sy'n ffurfio'r rhan hon o'r economi. Bydd hyn yn ein helpu i ddeall cyfansoddiad presennol yr economi sylfaenol o safbwynt busnesau a'r gweithlu a bydd yn helpu i lywio ein hymyraethau sy'n flaenoriaeth wrth symud ymlaen.

Mae cynlluniau'n cael eu datblygu i gynnal gwerthusiad o brosiectau a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn ariannol ddiwethaf a bydd yr hyn a ddysgwyd o'r gwaith hwn yn cael ei rannu ar draws portffolios i annog mabwysiadu arferion da ymhellach.

Mae cymorth yr economi sylfaenol yn cael ei brif ffrydio o fewn arlwy Busnes Cymru. Trwy hyn, mae gwaith yn mynd rhagddo i gyflwyno dau ddigwyddiad Expo yr economi

sylfaenol yn yr hydref, gan ganiatáu i fusnesau lleol gwrdd â sefydliadau a deall gofynion cymwysterau sy'n gysylltiedig â chontractau sydd ar y gweill.

Gall ein gwaith ar yr economi sylfaenol gyfrannu at yr economi werdd. Rydym yn cefnogi Cyfle i ddarparu hyfforddiant a phrofiad gwaith i 120 o bobl ifanc a fydd yn helpu i ddarparu sgiliau hanfodol mewn gwaith trydanol a phlymio carbon isel. Mae Wood Knowledge Wales hefyd yn cael ei ariannu i gydlynu rhwydweithiau pren carbon isel, gan gynnwys canolbwyntio ar greu rolau medrus a galw cynyddol am gynnyrch pren a gynhyrchir yn lleol.

Porthladdoedd Rhydd

Ym mis Rhagfyr 2023, cyflwynodd consortiwm Porthladd Rhydd Ynys Môn a'r Porthladd Rhydd Celtaidd eu Hachosion Busnes Amlinellol. Cawsant eu hasesu a bu'r Cabinet yn eu trafod ym mis Mawrth 2024. Cytunodd cyn-Weinidog yr Economi y gallai uwch-swyddogion gytuno ar Achos Busnes Amlinellol y Porthladd Rhydd Celtaidd unwaith yr aethpwyd i'r afael â rhai camau gweithredu hanfodol, ac y byddai angen cymeradwyaeth y Gweinidog ar gyfer ailgyflwyno Achos Busnes Amlinellol Ynys Môn, gan fod y materion yn fwy sylweddol. Cyflwynodd y ddau Borthladd Rhydd eu hymateb i'r camau hanfodol hyn ar 22 Ebrill ac mae'r rhain wedi'u hasesu gan swyddogion yn Llywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru.

Mae'r Etholiad Cyffredinol wedi golygu nad yw Llywodraeth y DU yn gallu gwneud penderfyniadau ac ni allant ymgymryd â'r broses i ddynodi safleoedd treth nes bod yr Achosion Busnes Amlinellol wedi'u cymeradwyo. Roeddem wedi bod yn gweithio i gwblhau'r broses hon cyn toriad yr haf. Bydd dynodi safleoedd treth a phenderfyniadau pellach nawr yn faterion i Lywodraeth y DU yn y dyfodol i'w hystyried. Nid oes unrhyw oedi o ochr Llywodraeth Cymru.

Dur

Mae'r diwydiant dur yng Nghymru yn parhau i weithredu mewn amgylchedd heriol ac wedi nodi nifer o flaenoriaethau y mae angen mynd i'r afael â hwy i gefnogi gwneud dur cynaliadwy. Mae'r rhain yn cynnwys datgarboneiddio, costau ynni, caffael dur yn gyhoeddus a materion sy'n effeithio ar y fasnach ddur.

Rydym yn parhau i weithio gyda Llywodraeth y DU i wneud y gorau o'r cyfleoedd sy'n codi i ddiwydiant a busnesau Cymru o fentrau'r DU, gan gynnwys y Gronfa Trawsnewid Ynni Diwydiannol (IETF). Celsa Steel yw un o'r cwmnïau yng Nghymru a lwyddodd i dderbyn cymeradwyaeth o dros £20m o gymorth drwy IETF.

O fuddsoddi yn y Sefydliad Dur a Metelau ym Mhrifysgol Abertawe i greu'r Porthladd Rhydd Celtaidd newydd – cam a gefnogir gan Tata Steel UK – mae Llywodraeth Cymru wedi parhau i fod yn ymrwymedig i ddefnyddio ei hysgogiadau i gefnogi'r diwydiant i bontio a'r swyddi y gall eu cefnogi.

Bydd cadarnhad Tata Steel UK ar 25 Ebrill ynghylch diwedd cynhyrchu dur drwy ffwrnais chwyth ym Mhort Talbot yn cael effaith bellgyrhaeddol ar weithwyr Tata, eu cadwyn gyflenwi a'u cymunedau lleol. Mae'n siomedig nad yw'r argymhellion yn yr adroddiad aml-undebol a gomisiynwyd gan Bwyllgor Dur y DU ar bontio i gynhyrchu dur carbon is ym Mhort Talbot wedi cael eu mabwysiadu.

Ers dechrau fy swydd bresennol, rwyf wedi cynnal cyfarfodydd gyda'r cwmni, yr undebau llafur ym maes dur, Ysgrifennydd Gwladol Cymru a Chyngor Castell-nedd Port Talbot ynghylch dyfodol safle Tata ym Mhort Talbot a gweithrediadau cysylltiedig. Mae'r Prif Weinidog hefyd wedi cynnal trafodaethau gyda'r Ysgrifennydd Gwladol dros yr Adran Ffyniant Bro, Tai a Chymunedau.

Ymwelodd y Prif Weinidog â Tata Steel Ltd ym Mumbai ar 10 Ebrill i drafod dyfodol Tata Steel UK a byddwn yn parhau i ymgysylltu â'r cwmni i ddeall beth fydd y pontio yn ei olygu yn ymarferol i bob safle yng Nghymru ar lefel weinidogol ac ar lefel swyddogion.

Mae Bwrdd Pontio Tata wedi cytuno ar bum maes blaenoriaeth ar gyfer cymorth. Mae'r rhain yn cynnwys paru swyddi, sgiliau a chyflogadwyedd; sefydlu Cronfa Bontio Cadwyn Gyflenwi yn ogystal â chronfa Tyfu Busnesau a Dechrau Busnesau a chymorth ar gyfer iechyd meddwl a lles a phrosiectau adfywio. Rydym yn gweithio'n agos gyda phartneriaid ar y Bwrdd Pontio i sicrhau bod pobl yn ymwybodol o'r cymorth sydd ar gael iddynt ac yn gallu cael gafael arno.

Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i gefnogi gweithwyr yn y diwydiant dur ym mhob ffordd bosib ac yn dal i weithio'n galed dros ddyfodol cynhyrchu dur yng Nghymru.

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 4

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon